

Politiska institutioner och strategiskt agerande 20

Avkorporatiseringen, arbetsmarknadsmyndigheterna och arbetsgivarna

En studie av avkorporatiseringens effekter på Malmöhus
länsarbetsnämnd 1993-1995

Erik Arnberg

Projektet *Politiska institutioner och strategiskt agerande* (PISA) syftar till att öka vår kunskap om det moderna styrelseskicket. Den teoretiska utgångspunkten är att politiska institutioner formar olika aktörers möjligheter att utöva inflytande och tillvarata sina intressen. En viktig empirisk utgångspunkt är att svensk politik inte längre kan beskrivas som en kombination av parlamentarism och korporativism – den institutionella legering som i detta avseende var liktydig med den svenska modellen. Hur det nya styrelseskicket bäst kan karakteriseras är emellertid ännu en öppen fråga. Tidigare forskning har visat att korporativismen har minskat i betydelse. Den ofta framförda tanken att lobbying och andra former av informell och mindre rutiniserad maktutövning har trätt i dess ställe, bör tills vidare enbart uppfattas som ett slags arbetshypotes.

PISA-projektet initierades hösten 1994 med hjälp av ett planeringsanslag från *Riksbankens Jubileumsfond*. Projektet bedrivs sedan 1995 med ekonomiskt stöd från Riksbankens Jubileumsfond (huvudansvarig Jörgen Hermansson), *Arbetslivsfonden* (PerOla Öberg) och *Kommunikationsforskningsberedningen* (Torsten Svensson).

I PISA:s rapportserie publiceras projektets arbetspapper och vissa mindre delrapporter. Som brukligt är i vetenskapliga sammanhang är författarna till de enskilda rapporterna själva ansvariga för innehållet.

Abstract

Sweden has been a model of corporatist policy-making, with interest groups electing many representatives on public boards. In 1991 the Swedish Employers' Confederation decided to withdraw its representatives, with the government ejecting the union representatives as well. Studies on two boards in the labour-market administration indicate that in spite of this, interest group influence remained unaffected, and that group representatives tended to stay on the boards.

This study explores the reform's effects on the employment policy implementation of the Malmöhus County Labour Board. In accordance with the earlier results, interest groups maintain their influence and their possibility to add knowledge to the decisions, as well as to legitimise these to their members. The decisions of the board remain unchanged but, in practice, there is less legitimising power behind them.

In 1996, the government reinstated interest group representatives on certain boards. Union representatives were reinstated on the County Labour Boards. Since corporatist policy-making is criticised for benefiting certain groups to the exclusion of others, the degree of employer interest in, and influence on, the board is of societal interest. The study results indicate that employer interest and influence on the board, although quite incomparable to those of the unions, continues.

Key words: *corporatism, legitimacy, labour market policy, interest groups, Swedish Employers' Confederation*

Innehållsförteckning

1 INLEDNING	3
1.1 ETT SKAPANDE TRENDBROTT?	3
1.2 SYFTE	5
1.3 AVGRÄNSNINGAR	6
1.4 METOD OCH MATERIAL	6
1.5 DISPOSITION	7
2 TEORI	9
2.1 DET KORPORATIVA PERSPEKTIVET	9
2.2 TEORIER OM KORPORATISMENS ORSAKER	10
2.2.1 ETT STYRINSTRUMENT	10
2.2.2 EN KUNSKAPSKÄLLA	11
2.3 DEFINITIONER	11
2.3.1 KORPORATISM	11
2.3.2 SYMBOLPOLITIK	12
2.3.3 INFLYTANDE	12
3 POLITIK OCH IMPLEMENTERING	13
3.1 BAKGRUND	13
3.1.1 OM ARBETSMARKNADSPOLITIKEN	13
3.1.2 OM LÄNSARBETSNÄMNDEN	14
3.1.3 STUDIER AV AVKORPORATISERINGEN	16
3.2 EN JÄMFÖRELSE MED MEDLEMMARNA 1991-93	17
3.2.1 FÖRÄNDRADES BESLUTEN?	17
3.2.2 FÖRÄNDRADES ARBETET?	17
3.2.3 HADE PARTERNA INFLYTANDE ÖVER BESLUTEN EFTER 1992?	19
3.2.4 KUNDE PARTERNA TILLFÖRA BESLUTEN KUNSKAP SOM TIDIGARE?	20
3.2.5 BIDROG PARTERNA TILL ATT SKAPA FÖRSTÅELSE SOM INNAN?	20
3.2.6 BIDROG PARTERNA TILL ATT LEGITIMERA BESLUTEN SOM INNAN?	21
3.3 ANALYS AV SVAREN	21
3.3.1 BESLUTEN OCH STYRELSEN	21
3.3.2 BESLUTEN OCH DEN RÅDGIVANDE NÄMNDEN	23
3.3.3 PARTERNAS KUNSKAP OCH KOMMUNIKATION	24
3.3.4 FÖRÄNDRINGAR I LEGITIMITETEN	25
3.4 HUR PÅVERKADES ARBETSMARKNADSPOLITIKENS IMPLEMENTERING?	26
3.5 JÄMFÖRELSE MED UPPSALA LÄNSARBETSNÄMND	26
3.6 SAMMANFATTNING	26
4 SAF:S INFLYTANDE IDAG	27
4.1 INLEDNING	27
4.2 VILL SAF PÅVERKA LÄNSARBETSNÄMNDERNA?	28
4.3 KAN SAF PÅVERKA LÄNSARBETSNÄMNDERNA?	29
4.3.1 SAMVERKANSGRUPPEN	29
4.3.2 CHEFSKONTAKTER	30

4.3.3 POLITISKA REPRESENTANTER	30
4.3.4 SAF OCH NÄRINGSLIVSREPRESENTANTERNA	31
4.3.5 ENKÄT TILL SVERIGES NÄRINGSLIVSREPRESENTANTER	31
4.3.6 ENKÄTENS RESULTAT	32
4.3.7 TOLKNINGAR OCH TILLÄGG	33
4.3.8 RELATIVT INFLYTANDE: EN UPPSKATTNING FRÅN SAF	34
4.3.9 ANDRA FAKTORER ÖVER SAF:S INFLYTANDE: FELKÄLLOR	35
4.4 SAMMANFATTNING	35
 5 SLUTSATSER	 38
 5.1 ARBETSMARKNADSPOLITIKENS IMPLEMENTERING	 38
5.2 SAF:S INFLYTANDE	39
5.3 VIDARE FORSKNING	40
 REFERENSTECKNING	
 MUNTliga KÄLLOR	
 OFFENTLIGT TRYCK	
 BILAGOR	
 BILAGA 1. INTERVJUSVAR FRÅN LÄNSARBETSNÄMNDEN	
 BILAGA 2. ENKÄTSVAR FRÅN NÄRINGSLIVSREPRESENTANTERNA	

1 Inledning*

SAF:s utträde ur myndighetsstyrelserna kommer att bli ett inträde i ett nytt, mer renodlat och konstruktivt samarbete. Med detta trendbrott river vi ned gamla konstruktioner - men inte i ett destruktivt syfte utan för att bygga nytt. Det är ett trendbrott som skapar nya möjligheter för Sverige.

-Svenska Arbetsgivareföreningens VD, Göran Tunhammar i "Farväl till Korporatismen", 1991 s.165.

1.1 Ett skapande trendbrott?

Sveriges intresseorganisationer har haft ett formellt inflytande över det demokratiska beslutsfattandet som varit bland de högsta i världen, detta har ibland kallats för korporatism (Cawson 1986 s. 40-41, 99). Maktutredningen har sett detta som ett av den svenska modellens särdrag (SOU 1990:44, s. 25).

Ett annat särdrag är den aktiva arbetsmarknadspolitiken, som i sex decennier vilat på en trepartssamverkan mellan stat, arbetsgivarorganisationer och fackliga organisationer. Statsvetaren Bo Rothstein menar att en avsikt har varit att göra de detaljerade besluten i förvaltningen mer legitima genom att lämna dem till brukarnas¹ representanter hellre än till byråkrater (1992 s. 178). En annan avsikt har enligt Rothstein varit att få de organiserade intressena att ta mer samhällsansvar (1992 s. 346).

Hos Svenska Arbetsgivareföreningen (SAF) uppstod emellertid på 80-talet tvivel om partsrepresentationen alls låg i arbetsgivarnas intresse. En undersökning av Rothstein har senare visat att SAF-representanter i regel stött beslut om att äska mer pengar till olika myndigheter än vare sig borgerliga eller socialdemokratiska regeringar funnit acceptabelt. Detta står i skarp kontrast till föreningens allmänt uttalade policy (1992 s. 338).

1991 ändrade SAF den samarbetspolitik som bedrivits sedan 1912 och drog tillbaka så gott som samtliga representanter ur de statliga styrelserna (Rothstein 1992 s. 157-159). SAF menade att systemet med partsrepresentation inte var till föreningens fördel, bland annat för att det medverkade till att bevara en stor offentlig sektor. Ett annat skäl som angavs var att föreningens representanter i styrelserna blev en slags gisslan, då de för att sköta sina uppdrag och agera i myndighetens intresse inte kunde agera i SAF:s. Genom sina styrelseplatser kom de i praktiken att legitimera myndigheten och dess politik med tiden, oavsett arbetsgivareföreningens intentioner (Tunhammar 1991 s. 160).

---

* Jag vill framföra ett mycket stort tack till alla de som tagit sig tid att prata med mig, trots alla andra ärenden, och särskilt till Ulf Laurin, Gert Korths-Aspegren, Per-Ola Öberg och Jonas Bergström. Vänlighet lik deras är helt nödvändig för att uppsatser med verklighetsanknytning skall bli möjliga.

¹ Med termen brukare avser jag de individer som närmast berörs av ett beslut. I uppsatsen kommer termen att användas om arbetsgivar- och arbetstagarorganisationernas medlemmar.

Den borgerliga regeringen såg då till att även de fackliga motparterna fick lämna sina platser (prop. 91/91:123). Över åttatusen partsrepresentanter lämnade alltså med ens över sin beslutsrätt till politiker och tjänstemän när intresseorganisationerna förlorade sin dominerande ställning inom förvaltningen². Vad händer då med arbetsmarknadspolitiken? Blir den svårare att genomföra, eller behövdes kanske parternas samverkan inte från början?

Bland det fåtal studier som gjorts tyder två kandidatuppsatser i ämnet från Statsvetenskapliga institutionen i Uppsala på att avkorporatiseringen kanske inte innebar någon större förändring. Charlotta Nyqvists studie av Arbetarskyddsstyrelsen pekar på att samtliga parter utan att ha ändrat sitt agerande ansåg sig ha sitt inflytande kvar (1996 s.19-20). Jonas Bergströms studie av Uppsala länsarbetsnämnd visar till och med att samma personer satt kvar och ansåg sig genomföra arbetsmarknadspolitiken som vanligt, med samma partsinflytande (1995 s.43-45). Nu kan man börja undra vem det egentligen är som styr. Är det folkets representanter eller intresseorganisationernas? Om parterna behöll sitt inflytande, var då hela avkorporatiseringen bara symbolpolitik?

Frågan om partsrepresentation utreds idag av en förvaltningspolitisk kommission. Jag tycker att det, inte minst för deras del, är viktigt att undersöka hur arbetsmarknadspolitikens genomförande påverkats³. Har intresseorganisationernas reella beslutsfattande förblivit detsamma på flera organ i förvaltningen? Länsarbetsnämnderna har ansvaret för arbetsmarknadspolitiken i länen; a-kassa, arbetsförmedlingar, åtgärder, och hanterar idag ansevärd summor pengar. Troligtvis spelar särintressenas deltagande en roll för arbetsmarknadspolitikens praktiska effekter för människor och företag, där några är medlemmar av dessa särintressen. En undersökning av Malmöhus länsarbetsnämnd erbjuder ett tillfälle att se om Jonas Bergströms resultat är de samma på en viktig och jämförbar myndighet.

Efter fyra år återinförde riksdagen partsrepresentationen i styrelserna i januari 1996, i strid med regeringens linje (SFS 1995:1332, 1995/96:KU1). Arbetsgivarföreningen, som kan sägas ha startat alltihop, befinner sig därmed i flera myndighetsstyrelser i ett läge de uttalat sin önskan att undvika, nämligen ett där endast facket har beslutanderätt (Rothstein 1988 s.29). Men förutsätter inte idén om partsrepresentation i en demokrati att representanterna faktiskt är representativa för brukarna? Ett viktigt argument mot densamma handlar ju om att den orättvist gynnar vissa särintressen framför andra i en demokrati (Rothstein 1991 s. 70).

Jag finner det därför mycket intressant, likaväl ur allmän som ur SAF:s synpunkt, att försöka besvara frågan om organisationen som för ett decennium sedan satte igång alltihop idag har förlorat på utvecklingen i vissa styrelser? Vilket inflytande har egentligen Arbetsgivarföreningen, som ställt sig utanför?

---

² Min extrapolering ur det faktum att SAF sammanlagt utsåg ca 4000 representanter i olika offentliga organ (Bo Rothstein i Tunhammar 1991, s. 45), och att dessa arbetsgivarföreträdare rimligtvis alltid haft en facklig motpart.

³ Kommissionens ordförande verkar dela min åsikt, då han vid en telefonkontakt den 19 december bett att få ta del av min uppsats.

1.2 Syfte

Utifrån vedertagna⁴ statsvetenskapliga teorier om partsrepresentationens påverkan på politikens genomförande vill jag studera om arbetsmarknadspolitikens implementering förändrats av avkorporatiseringen. I avsikt att undersöka om Nyqvists och Bergströms resultat om att ett i stort sett oförändrat läge på dessa punkter gäller för flera myndigheter, blir min första fråga: *Hur har avkorporatiseringen påverkat implementeringen av arbetsmarknadspolitik i Malmöhus länsarbetsnämnd?* (Avkorporatisering används här som synonymt med borttagande av korporatism) (Bergström 1995 s. 43-45, Nyqvist 1996, 19-20).

Frågan om effekterna på arbetet av att parterna drog sig ur är ofrånkomligen kopplad till frågan om partsinflytande. Jag anser att korporatismen är mycket svår att försvara mot kritik för att den orättvist gynnar vissa särintressen, om intressena i ett motsatsförhållande inte är jämbördigt representerade. Mina två andra frågor blir därför: *Har SAF ett inflytande på länsarbetsnämnderna? Är man på SAF överhuvudtaget intresserad av att ha ett inflytande på dessa myndigheter?*

Jag kan inte bevisa att SAF har ett inflytande, men jag kan visa a) om SAF anser sig vilja ha ett inflytande, och b) om SAF verkar ha förutsättningar för att ha det. Jag tänker besvara fråga b genom att visa vilka kontakter, vägar till inflytande över länsarbetsnämnden, som SAF har.

Mitt antagande, som grundar sig på intervjuer med länsarbetsdirektörerna i Stockholms och Malmöhus län, är att SAF:s förhållande till länsarbetsnämnderna är centralstyrt och mycket lika riket över⁵. Jag hoppas alltså kunna generalisera mitt resultat, som huvudsakligen bygger på förhållandena i Malmöhus län, (men även på en nationell enkät till näringslivsrepresentanterna) till hela Sveriges länsarbetsnämnder.

För att kunna besvara fråga b har jag ställt upp tre hypoteser:

1. SAF har ett svagt inflytande på länsarbetsnämnderna
2. SAF har ett inflytande på länsarbetsnämnderna, men det är inte jämförbart med de i länsarbetsnämndernas styrelser representerade fackförbundens.
3. SAF har ett starkt inflytande på länsarbetsnämnderna, fullt jämförbart med de i länsarbetsnämndernas styrelse representerade fackförbundens.

Mina hypoteser kan sägas innehålla antagandet, att fackförbunden skulle ha ett starkt inflytande på länsarbetsnämnderna. Detta syftar naturligtvis på situationen efter januari 1996, då fackförbunden åter är representerade i länsarbetsnämndens styrelse. För att klargöra uppsatsens syfte och dess olika myndighetsorgan har jag gjort figur 1.1 på nästa sida.

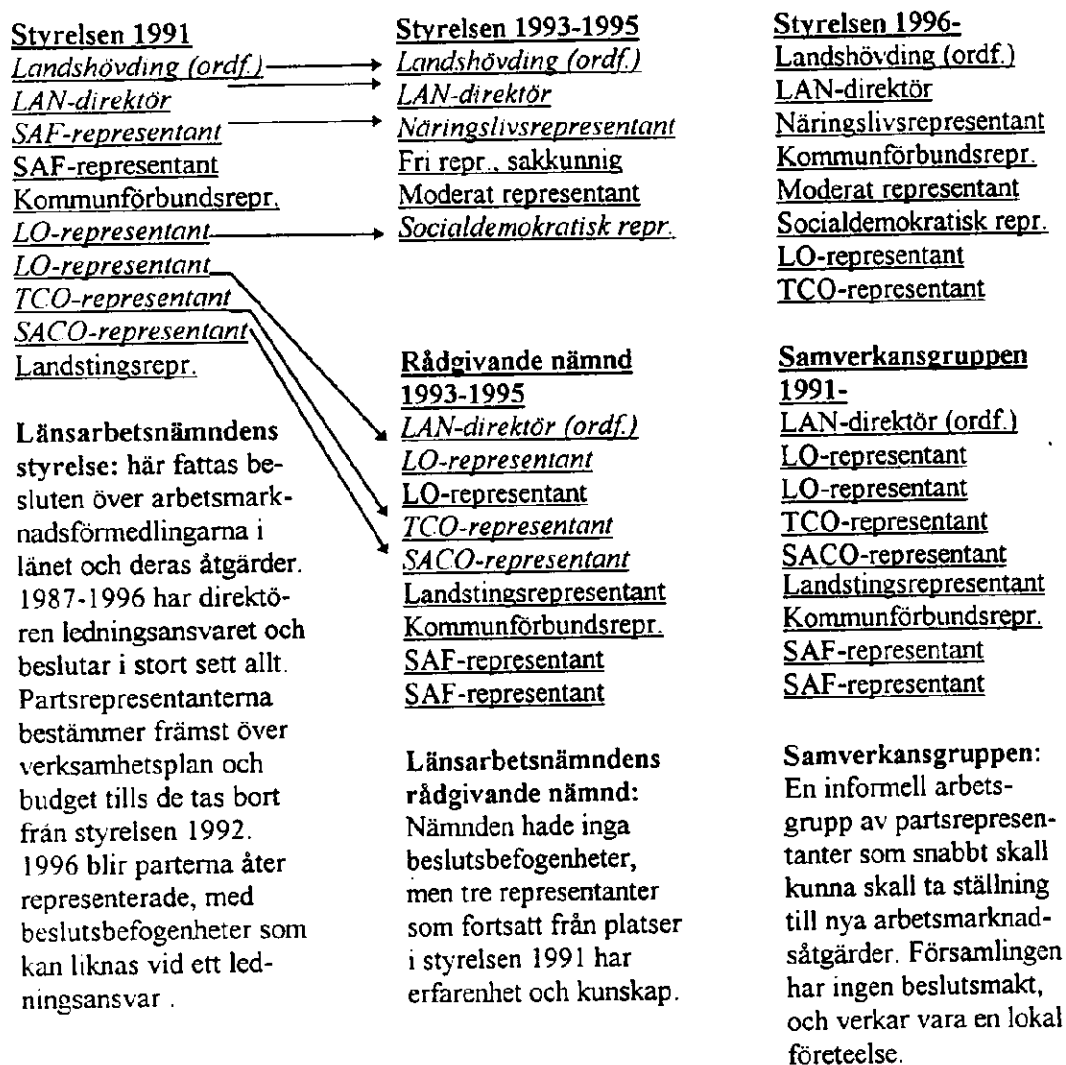
---

⁴Bo Rothsteins syn på korporatismens roll används i undervisningen i statsvetenskap vid Lunds universitet (jfr Rothstein 1991, s. 57-72).

⁵ Intervjuer med Stockholms länsarbetsdirektör Lars Sjöström den 11 jan. 1996 och Malmöhus länsarbetsdirektör Gert Korths-Aspegren den 28 nov. 1996.

Figur 1.1 Malmöhus länsarbetsnämnd (LAN)

Figur 1.1. För att underlätta för läsaren att orientera sig bland uppsatsens myndighetsorgan, har jag här gjort en skiss över de undersökta organen, samt deras uppgifter. Det är främst de sju representanter som fortsatte att ha uppdrag i LAN efter 1992 som har intervjuats (de är kursiverade i skissen, och pilarna indikerar hur personerna gått över från en befattning till en annan). Uppgifterna i tabellen har hämtats från intervjuer med länsarbetsdirektören och samverkansgruppens sekreterare¹. Vidare detaljer angående de olika organen finns i avdelning 3.1.2.

¹ Intervjuer med dir. Gert Korhns-Aspegren, 28 nov. 1996 och sekr. Ing-Britt Malte, 11 jan. 1997.

1.3 Avgränsningar

Mitt val av Malmöhus länsarbetsnämnd som studieobjekt har dikterats av dess relativa närhet, vilket underlättat studien. Uppsatsen behandlar i ett jämförande perspektiv hur avkorporatiseringen påverkade länsarbetsnämnden samt SAF:s kontakter med den efteråt. De förändringar som studeras är starkt styrda av Rothsteins och Lewins teorier om korporatismen. Jag har valt att utgå från dessa, och endast studera just länsarbetsnämnden för att kunna komplettera Jonas Bergströms studie, som också hade detta fokus.

Tanken att uppsatsen skall kunna vara jämförbar Bergströms studie gör också att detta inte blir en typisk implementeringsstudie, där man jämför besluten i de olika beslutsleden. Uppsatsen inriktar sig istället på särintressenas roller i länsarbetsnämnden. Den jämförande studien bygger främst på intervjuer med de sju styrelseledamöter i länsarbetsnämnden som fortsatt att ha uppdrag i nämnden efter 1992 (se fig.1).

Hela uppsatsen vilar på antagandet att intervjupersonernas ärligt redovisade upplevelse av arbetet i länsarbetsnämnden någorlunda återspeglar verkligheten. Läsaren bör vid granskandet av resultaten hålla i minnet vilka intressen de olika partsrepresentanterna företräder, vilket jag hoppas tydligt framgår.

Läsaren bör också tänka på att samtliga intervjupersoner har suttit i något av länsarbetsnämndens organ, och därför kan uppleva länsarbetsnämndens roller och sina egna som extra positiva. Arbetsmarknadspolitik åsyftar i denna uppsats bara sådan politik som implementeras av arbetsmarknadsmyndigheterna och deras föregångare.

I den senare delen av uppsatsen då jag studerar SAF:s kontakter med länsarbetsnämnden studerar jag bara de fem kontaktvägar jag kunnat identifiera, och som kan kallas kontaktvägar för att de är någorlunda regelbundna. Jag har inte ansett det möjligt att gå djupare in på förekomsten av oregelbundna kontakter och sociala nätverk. På grund av deras vikt nämns dock sådana kontakter i avdelningen "Chefskontakter" i kapitel 4.

Det är för svårt för mig att i detalj bedöma vilken vikt en arbetsgivarrepresentant tillmäts av arbetsmarknadsförvaltningen, enbart i kraft av sin position, därför vill jag utelämna den delen av inflytandet. Istället vill jag, i kapitel 4 koncentrera mig på vilka, mer eller mindre regelbundna, kontakter och vägar till inflytande SAF har. Mitt antagande är att dessa säger någonting om föreningens regelbundna möjligheter att utbyta information och påverka länsarbetsnämnden, därför att de är regelbundna.

1.4 Metod och material

Uppsatsen vilar på de sju intervjuer jag gjort med partsrepresentanterna, de sex andra människor jag intervjuat och på litteraturen jag läst. Djupintervjuer har flera fördelar, bland annat den att intervjuaren efterhand kan anpassa frågorna efter intervjusubjektets associationer. Intervjuaren missar därmed inte lika lätt väsentlig information på grund av att frågorna ställts fel. En nackdel är att intervjuaren riskerar att påverka intervjuobjektet genom sitt anpassade beteende.

I uppsatsen har jag en uppsättning om sex frågor som alltid ställts på samma sätt, varefter intervjupersonerna fått associera vidare. Av mina totalt sjutton intervjuer har tyvärr tretton blivit gjorda på telefon. Tidsrestriktionen har här fått styra. Intervjuerna har dock alla varit långa och öppenhjärtliga, och jag hoppas därför att de inte blivit sämre för att de gjorts på telefon.

För att få ett avslappnat intervjuklimat vid direktintervjuerna och ett lätthanterligt material efter dem hellre än en mängd kassettband, har jag valt att hellre ta anteckningar än att banta in intervjuerna. Risken är då större att glömma någon detalj, men i de tre fall jag varit osäker har vänliga intervjupersoner låtit mig kontakta dem med kompletterande frågor⁶.

I mina frågor har min ambition varit att anknyta till teorierna och en stor risk är då att de blivit lite ledande. Frågorna finns exakt återgivna under respektive rubrik i kapitlen 3.2.1-3.2.6. En annan stor risk är det att representanterna kan ha uppfattat frågorna, som ju berör vaga begrepp som legitimitet och inflytande, på olika sätt. Jag anser att dessa nackdelar är svåra att komma undan vid undersökningar av detta slag, och uppmanar läsaren att hålla det i minnet.

I en del av frågorna har svaren varit splittrade. I dessa frågor har jag försökt att tolka svaren utifrån några faktorer som kan ha påverkat dem. I jämförelsen har jag intervjuat de sju ledamöterna som arbetat både före och efter reformen. I det fallet har det till exempel inte hjälpt mig att studera svaren utifrån representanternas styrelseerfarenhet, för alla sju har suttit länge i styrelsen. Å andra sidan har det ibland varit av intresse att studera vem parterna representerar för att bättre kunna tolka svaren.

Uppsatsen antar att Rothsteins och Lewins teorier om partsinflytande är någorlunda riktiga, och att ett sådant förekommit inom Malmöhus länsarbetsnämnd innan 1993. Det finns en risk att teorierna, även om de är utmärkta för att motivera partsrepresentationen, inte riktigt beskriver parternas roll här. Partsinflytandet kan i realiteten ha uppstått av andra orsaker, t.ex. som en maktuppgörelse mellan stora organiserade intressen och politiker.

Det finns i uppsatsen två *hänvisningssystem*. Jag har valt att använda det så kallade Harvardsystemet, och i parenteser ange mina källor för att läsaren utan att sänka blicken skall se att en referens har använts. Då jag hänvisar till intervjuer anger jag det i texten och får då behålla Harvardsystemets fördel även om jag anger detaljerna i fotnoter enligt det så kallade Oxfordsystemet för att fokusera kring intervjupersonens yrkesroll. Jag har, delvis därför, och delvis för att inte göra uppsatsen för personlig strävat efter att undvika namn i den löpande texten.

1.5 Disposition

I nästa kapitel följer en introduktion till vissa aspekter på det korporativa synsättet, för att läsaren skall få ett perspektiv på uppsatsen. Sedan, i "Teorier om korporatismens orsaker", redogör jag för de teorier som utgör grunden för min undersökning om arbetsmarknadspolitikens genomförande. Därefter, i avdelning 2.3, ger

---

⁶ Kompletterande intervjuer har skett med LO:s representant i den rådgivande nämnden Rolf Påls-son den 7 jan. 1997, med SAF:s utredare i korporatiseringsfrågan Lars-Göran Redbrandt den 10 jan. 1997 och med länsarbetsdirektören Gert Korths-Aspegren den 11:e och den 14:e januari 1997.

jag den definition på tre centrala begrepp som används i uppsatsen: korporatism, symbolpolitik och inflytande.

Kapitel tre börjar med viktiga bakgrundsfakta i avdelning 3.1. Här kommer korta beskrivningar av arbetsmarknadspolitiken och länsarbetsnämnderna in. Sedan, i "Studier om avkorporatiseringen", tar jag upp de två tidigare studier jag funnit av denna reform.

I kapitel tre görs sedan, i avdelning 3.2, en kort genomgång av mina sex frågor om arbetsmarknadspolitiken genomförande, och svaren på dessa, innan jag övergår till att tolka dem i avdelning 3.3. Kapitlet avslutas med några korta jämförelser med Bergströms tidigare studie inom samma område.

I "SAF:s inflytande idag" är strukturen lite annorlunda. Här tar jag ställning till frågorna, om SAF vill påverka länsarbetsnämnderna, och vilka vägar föreningen då har att ta till. Sedan följer en genomgång av mina resultat om de fem vägar jag studerat. Här presenteras också min enkät till näringslivsrepresentanterna, dess frågor och dess resultat. Sedan har jag låtit SAF:s ordförande värdera inflytandet föreningen har i led av den politiska beslutsprocessen. Detta sker i en jämförelse med hur SAF:s ledare rangordnade dem 1965. Slutligen tas kort upp några av övriga faktorer som kan tänkas förändra arbetsgivareföreningens inflytande på länsarbetsnämnden oberoende av deras eget agerande, vilka jag kallat för felkällor. Kapitlet avslutas med en sammanfattning.

I kapitel 5 redogör jag för mina slutsatser, först vad gäller avkorporatiseringens konsekvenser för länsarbetsnämnden och sedan vad gäller SAF:s möjligheter att påverka länsarbetsnämnden efter avkorporatiseringen. Uppsatsen avslutas med några frågor för vidare forskning att ta ställning till.

2 Teori

2.1 Det korporativa perspektivet

I uppsatsen använder jag mig av vissa av de svenska forskarna Rothstein och Lewins teorier och definitioner (se 2.2 och 2.3.1). För att ge läsaren mer perspektiv på uppsatsen vill jag i detta stycke försöka introducera några av de teoretiska synsätten och idéerna inom forskningen.

Korporatismforskningen har haft ett problem med namnet, som anknöt till fascistiska idéer under 40-talet. Man har därför pratat om liberal korporatism, eller neokorporatism för att urskilja de nya idéerna (Öberg 1994 s. 3, Williamson 1989, s. 4). Vanligtvis används dock bara termen korporatism för den nya forskning som utvecklats sedan sjuttio-talet, vilket jag också gör här.

Ett pluralistiskt synsätt har i regel varit förhärskande inom samhällsvetenskaperna. I detta ses samhället, och organisationerna, som en aggregering av individer och åsikter. Organisationerna tävlar med varandra om inflytande, och individerna lämnar dessa till förmån för andra om deras åtgärder inte passar (Williamson 1989 s. 51-54).

Under sextio-talet kritiserades det pluralistiska synsättet av forskarna Rokkan och Beer. De menade att detta synsätt inte tillräckligt tar hänsyn till de fasta länkar som existerade mellan staten och vissa organisationer, vilket korporatismen gör (Heisler 1979, s. 277-8). Forskaren Williamson har i sin bok "Corporatism in Perspective" beskrivit det korporativa sättet att se på vissa särintressen som att de har en dominerande ställning eller monopolställning inom sina områden. Vidare har staten ofta upprättat fasta samarbeten med dessa. Det förekommer utbyteshandel, där staten bland annat kan få tillgång till organisationers kunskaper och tvinga dessa att moderera sina synpunkter (1989, s. 204-218). Inom vissa områden är särintressena så starka, att staten inte effektivt kan genomföra sin politik utan deras medverkan, staten har bara en *relativ autonomi* från dem, menar Williamson (1989, s. 131).

Organisationerna deltar i detta, då de i utbyte får inflytande, status, och de kan hindra direkta statliga ingripanden, eller ogynnsamma beslut av byråkratin på området ifråga genom att medverka (Williamson 1989, s. 1). Särintresset har också en betydande drivkraft i att hindra andra konkurrerande organisationer från att ta över den privilegierade rollen i kontakten med staten (Rothstein 1991, s. 65).

Williamson understryker att det korporativa synsättet är svårt att särskilja från det pluralistiska, men en skillnad är fokuseringen på att särintressena inte bara representerar sina medlemmars åsikter. Då de i dessa fall är dominerande inom sina områden, och av staten kan ha fått status och resurser, finns det inga lika bra alternativa organisationer för medlemmarna att gå till. Följden av detta blir att organisationerna kan moderera sina åsikter som utbyte till staten, utan att tappa medlemmar (Williamson 1989, s. 204-218).

Synsättet understryker att vissa organisationer kan ha en sådan ställning, speciellt efter långvarigt samarbete med staten, att medlemmarna inte har några lika

bra alternativ att gå till. Möjligheten av att särintressena får en allvarlig konflikt med sina medlemmar utesluts dock inte, den är bara mycket mindre sannolik. Går organisationen ur samarbetet med staten, så måste man ansvara mot medlemmarna för de förluster av inflytande detta kan medföra (Rothstein 1991, s.65-66).

Det korporativa systemet har setts som ett sätt för staten att bättre genomföra sin politik, och tvinga intresseorganisationerna att bli delaktiga i den. Det är inte bara SAF (i 1.1), utan även korporativa forskare, som har betraktat systemet som gynnsamt för de intressen som vill bevara det, och negativt för de som inte vill det (Williamson 1989, s.217).

Forskarna är i allmänhet eniga om att korporatism beskriver en bytesmodell mellan stat och intresseorganisationer, där de senare deltar i det politiska beslutsfattandet. Tyvärr råder inte alls samma enighet kring hur man bör definiera korporatismen, eller bytesmodellens konsekvenser och betydelse (Heisler 1979, s. 282). De korporativa synsättet måste inte ses som ett där staten, eller organisationerna har övertaget, men många gör detta för att urskilja det från det pluralistiska.

Internationellt finns forskare som ser det korporativa systemet i termer av marxistisk teori, och menar att det är ett sätt för staten att gynna arbetsgivare mot fackförbund (Grant 1985 s. 21). Rothsteins undersökning av SAF och föreningens handlande i avkorporatiseringen (se 1.1) kan inte sägas stödja uppfattningen, att denna bild stämmer in på Sverige⁷.

Tvärtom har Rothstein med hänvisning till fackförbund menat, att ett särintresse kan gynnas, och få resurser och status av staten i utbyte mot att särintresset stödjer en förd politik. Detta kommer i sin tur att stärka särintresset, vilket i sin tur kommer att kunna ställa allt högre krav på representation. Rothstein kallar detta *den korporativa utvecklingsspiralen* (1991, s. 61).

2.2 Teorier om korporatismens orsaker

2.2.1 Ett styrinstrument

Förvaltningen har hela tiden ett otal detaljbeslut om tvingande ingripanden i medborgarnas liv att fatta. Dessa kan omöjligen fattas av politiker på central, ibland ej heller på regional nivå, därför att de är för många, för komplicerade och för tidskrävande att sätta sig in i. Då det ofta handlar om tvingande ingripanden, myndighetsutövning, som till exempel beslut i värnpliktsverket måste dessa kunna rättfärdigas på något sätt.

Rothstein har en beskrivning av motiven bakom den korporativa modellen, på vilken mina och Bergströms frågor har baserats. Enligt beskrivningen engageras representanter som kan företräda brukarna för att samhället skall kunna *legitimera besluten och öka mottagarnas förståelse för dem* (Rothstein 1991 s. 58, Bergström 1995 s. 20-25).

---

⁷ Forskaren Wyn Grant har med hänvisning till Sverige, och löntagarfondsdebatten noterat att "...the angelic chorus in the corporatist heaven does not always sing with an upper-class accent." (Grant 1985, s.24)

I modellen kan de folkvalda organen fortfarande välja vilka intressen som skall vara representerade, i vilket forum och med vilken rösträtt. I och med att de folkvalda organen ytterligare styr vilka frågor som beslutas och vilka medel som står till förfogande menar Rothstein att politikerna alltså kan behålla makten. Detta förutsätter att brukarna är organiserade i grupper med vilka de folkvalda organen kan samarbeta (1992 s. 59, 64-65). Jag anser, i likhet med Lewin, att detta kan kallas en infångningsteori, om hur staten kan fånga in intresseorganisationerna och få dem att arbeta mer för det samhälleliga intresset genom att locka in dem med bländverket av formellt inflytande (1992 s. 95).

Förutom legitimiteten och förståelsen menar Rothstein att ytterligare motiv är att besluten på så sätt *bättre kan anpassas till varje enskild situations behov* (a.a. s.48).

2.2.2 En kunskapskälla

Lewin menar att intresseorganisationernas kanske viktigaste roll är att bidra med *expertkunskaper* om sina specifika områden och frågor till det offentliga beslutsfattandet (a.a. s.22).

2.3 Definitioner

2.3.1 Korporatism

Korporatism, eller korporativism, som det också kallas⁸, är en term som kan få många betydelser, både som politiskt och statsvetenskapligt begrepp. Som politiskt begrepp har det, som nämnts i föregående stycke, fått en negativ laddning. Intresseorganisationer och deras inflytande förekommer dock så till den grad att en statsvetenskaplig term behövs även i andra system. I denna uppsats är termen avsedd att vara så värderingsfri och konkret som möjligt, varför jag finner Lewins definition användbar:

Med korporatism menas en av statsmakterna erkänd medverkan från organisationerna i beslut eller förvaltning inom den offentliga verksamheten eller ett handlande av motsvarande slag, som organisationerna utför på statsmakternas vägnar. (a.a. s.57).

---

⁸ På grund av Italiens och Tysklands erfarenheter av fascistisk *corporativismo* och *Korporativismus* har man i dessa länder kallat det statsvetenskapliga begreppen för *corporatismo* och *Korporatismus* (Schmitter i Grant 1985, s. 59). I svenska uppslagsverk behandlas korporatism och korporativism som identiska (Nat. encyklopedin 1993, Sv. uppslagsbok 1950).

2.3.2 Symbolpolitik

Begreppet kommer till användning i samband med min diskussion av SAF:s beslut i avd. 4.3. Jag ansluter mig här till Vedungs definition:

Symbolisk politik innebär att insatsen utformats i annat syfte än att förverkligas. Poängen är att åstadkomma ett kraftfullt slag i luften...Det symboliska syftet kan ju uppfyllas av att ett beslut fattats, inte att det implementerats. En annan konsekvens är att myndigheter och andra aktörer i implementeringsspelet anar hur det ligger till och därför inte lägger ner samma energi, som de eljest skulle ha gjort (1991 s.165).

2.3.3 Inflytande

Inflytande är ett centralt begrepp i uppsatsen, varför en definition behövs. Enligt Norstedts ordbok är inflytande ”(permanent) möjlighet att påverka viss utveckling e.d.... äv. mer tillfälligt påverkan..”. Min definition av inflytande är här: permanent möjlighet att påverka viss utveckling genom mer eller mindre permanenta kanaler.

3 Politik och implementering

3.1 Bakgrund

3.1.1 Om arbetsmarknadspolitiken

Rothstein har utförligt beskrivit den svenska arbetsmarknadspolitiken i sin bok ”Den korporativa staten”, vilken jag refererar till i denna avdelning.

Parterna har med undantag för en period funnits representerade i arbetsmarknadsförvaltningen ända sedan de första arbetsförmedlingarna grundades 1902. Den undantagna perioden var under åren 1926-1933, då LO dragit sina representanter ur den dåvarande arbetskommissionen, med följderna att även arbetsgivarerna drog ur sina representanter. Orsaken var att arbetskommissionen skulle anvisa arbetslösa till en konfliktdrabbad arbetsplats. Beslutet hade drag av symbolpolitik, då LO:s mest erfarne ledamot samtidigt blev kommissionens högste tjänsteman.

Under hela tiden har förvaltningen hanterat frågor som för arbetsgivare och arbetstagare är centrala konfliktfrågor. Skall myndigheten förmedla jobb från arbetsplatser där strejk pågår eller inte? Om myndigheten skall tillhandahålla nödhjälpsarbeten, jobb som annars inte skulle göras, vilken lön skall dessa då få för att inte konkurrera med ordinarie jobb? De återkommande kompromisserna kring dessa frågor har spelat en avgörande roll för arbetsmarknadens parter.

1947 grundades Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) som blivit kännetecknande för svensk arbetsmarknadspolitik och där parterna fått ha ett stort inflytande. Genom att verkets ledning hämtades från LO och löntagarsidan fick en plats mer än arbetsgivarerna i styrelsen säkrades arbetstagarorganisationernas dominans. AMS fick en stor självständighet gentemot regering och riksdag. Det ansågs att de skiftande förhållandena på arbetsmarknaden krävde en stor flexibilitet och förmåga till anpassning i förvaltningsledet.

Den historiska övergången från konflikt till konsensus inom arbetsmarknadspolitiken har påverkats av förvaltningens struktur. Arbetslöshetskommissionen sågs på 20-talet som en representant för den borgerliga staten. Socialdemokraterna har genom att låta fackförbunden dominera arbetsmarknadsförvaltningen gett denna en legitimitet gentemot arbetstagarna.

Arbetsmarknadspolitiken kan enligt Rothstein ses som en strategi för att stärka organisationen och sammanhållningen inom arbetarrörelsen. Politiken är utformad för att stärka fackförbunden, vilket i sin tur skall öka stödet för den förda politiken (1992, 159-178).

3.1.2 Om länsarbetsnämnden

Arbetsförmedlingarna är den operativa och märkbara delen av länsarbetsnämnden. Dessa förmedlar jobb och utbildningar, vägleder sökande och företag, och delar ut ett tiotal olika typer av bidrag till enskilda och företag. Även om en del av dessa bidrag kallas företagsstöd är de i grunden bidrag för att sysselsätta individer, enligt Stockholms länsarbetsdirektör. Exempel på detta är, enligt honom, lönebidraget för att kompensera företag som anställer handikappade för den anställdes nedsatta produktivitet. Ett annat exempel är starta eget-bidraget för att tillåta nyföretagaren att behålla sin arbetslöshetsersättning i ett halvår⁹.

Länsarbetsnämnderna ansvarar för arbetsförmedlingarna, leder, samordnar, och utvecklar verksamheten i dessa i enlighet med AMS och riksdagens krav. Fram till 1985, då verksledningskommittén kom med sitt huvudbetänkande, kunde styrelsen besluta i alla länsarbetsnämndens frågor (SFS 1965:667, SOU 1985:40). Därefter har arbetsmarknadsförvaltningen förändrats betydligt oftare. Efter den instruktion som huvudbetänkandet gett upphov till trätt i kraft 1987 fick styrelsen endast lov att besluta i organisatoriska frågor som inte skulle avgöras av AMS, i remissärenden och i beslut som länsarbetsdirektören överlät till dem. 1987 blev också de offentliga arbetsmarknadsparterna representerade i styrelsen (SFS 1986:739). 1989 upphörde länsarbetsdirektörens möjlighet att hänskjuta ärenden till styrelsen (SFS 1989:1139). Länsarbetsnämndens partsrepresentanter i styrelsen hade alltså redan förlorat en del inflytande när SAF gick ur styrelserna 1991.

Länsarbetsdirektören hade under perioden 1987-95 ledningsansvaret. Detta innebar att han/hon tog besluten med undantag för verksamhetsplanen, inklusive budget, som beslutades i styrelsen. I fall av exceptionellt stora nedläggningar skulle styrelsen också ta ställning till de samhällsstöd till företag som då kan bli aktuella (1989:1139). I Malmö kan nedläggningarna av SAAB-fabriken och Kockumsvarvet nämnas som exempel.

I praktiken är de två direktörer jag intervjuat, i Stockholms¹⁰ och Malmöhus län¹¹, ense om att en länsarbetsdirektör alltid försöker förankra åtgärderna hos de representerade parterna. Enligt direktören i Malmöhus län är det mycket viktigt att kunna samordna aktörernas agerande på arbetsmarknaden för att få en väl fungerande arbetsmarknad. Här är länsarbetsnämnden själv en central aktör, med en budget som i Malmöhus län 1995 uppgick till 4 miljarder kronor, plus akasseersättningar för lika mycket, och makt över arbetsförmedlingarnas agerande. Det är enligt Malmöhus länsarbetsdirektör viktigt för honom att få del av parternas kunskap och åsikter, för att prognoser och utbildningssatsningar inte skall formas uteslutande med tjänstemannaögon. Parternas åsikter är också viktiga för att verkets självständiga ställning legitimeras genom deras deltagande, enligt direktören.

Ett av Malmöhus länsarbetsdirektörs exempel på korporatism är scenariot att regeringen innan 1992 beslutat sig för att skära i länsarbetsförvaltningens anslag. Då kunde länsarbetsdirektören gå till parterna i styrelsen, redovisa hur budgeten höll på att spräckas, och en diskussion kunde hållas om vilka grupper (vems medlemmar) på arbetsmarknaden som måste gynnas och missgynnas. Detta system

⁹ Intervju med Lars Sjöström, 11 jan. 1997.

¹⁰ Loc. cit.

¹¹ Intervju med Gert Korths-Aspegren, 11 jan. 1997. Korths-Aspegren pensionerades i januari 1997, men kommer i uppsatsen att omnämnas som länsarbetsdirektör, en post som han hade 1990-1996.

anser jag måste ha en enorm effekt på organisationernas missnöjesyttringar, som istället för att synas offentligt dämpas kraftigt. I den mån de förekom, var det i form av meddelanden från parterna i styrelsen till regeringen via länsarbetsdirektören och AMS ledning, enligt länsarbetsdirektören.

1996 förändras länsarbetsnämnden igen, när riksdagen för att främja samhällelig insyn och medborgerligt inflytande avskaffar de rådgivande nämnderna och åter inför partsrepresentanter i länsarbetsnämndens styrelse (SAF deltar inte här, men rekommenderar på arbetsmarknadsdepartementets förfrågan lämpliga representanter för näringslivet). Styrelserna får här huvuddelen av länsarbetsdirektörens tidigare befogenheter, med fullt ansvar för verksamheten och en möjlighet att delegera uppgifter till länsarbetsdirektören (SFS 1995:1322, SFS:1332).

Den *rådgivande nämnden* som fanns 1992-95 utsågs av länsarbetsnämnden efter samråd med representativa arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer. Nämnden fanns för samverkan i frågor om den offentliga arbetsförmedlingens organisation och verksamhet samt för utarbetandet av riktlinjer för dess fortsatta utveckling. Nämnden hade inga beslutsbefogenheter, och SAF deltog i detta rådgivande organ (SFS 1992:919, SFS 1992:1046).

Samverkansgruppen (för arbetsmarknadspolitiska åtgärder) är en arbetsgrupp inom länsarbetsnämndens styrelse som länsarbetsdirektören fann för gott att sammankalla 1991, till en följd av de kraftigt expanderande arbetsmarknadsåtgärderna. I gruppen var endast facken, arbetsgivarna och länsarbetsdirektören representerade, landshövding och politiker lämnades utanför.

Avsikten var enligt direktören att parterna oftare skulle kunna träffas under informellare former, för att i tid hinna dryfta detaljerna kring nya åtgärder och deras effekter¹². Enskilda företagare skulle t.ex. kunna bli irriterade av att myndigheterna inte ville tillåta ungdomspraktikanter för uppdrag som ensamarbete i en tobakskiosk, eller föraruppdrag. Samverkansgruppen skulle snabbt förankra tillämpningen av nya åtgärder hos parterna i förväg, innan dylika klagomål uppstod, menar länsarbetsdirektören¹³.

I gruppen behandlades enligt länsarbetsdirektören alla slags frågor, även om man fokuserade på att granska nya åtgärder i avsikt att minimera dessas snedvridande effekter på konkurrensen. Länsarbetsdirektören menar att gruppen hade ett inflytande på länsarbetsnämndens beslut, även om inga fick tas i den. Samverkansgruppen var ett lyckat lokalt initiativ vid Malmöhus länsarbetsnämnd, som övriga länsarbetsnämnder senare blev rekommenderade att också ta, menar länsarbetsdirektören¹⁴. Några belägg för att dylika grupper faktiskt uppstått i andra delar av landet har jag inte funnit.

Med en status enbart som arbetsgrupp finns inga skrivna beslut eller förordningar som grund för dess existens, men länsarbetsdirektörens beskrivning ovan stöds av intervjuer med dess sekreterare¹⁵ och en SAF-representant¹⁶. Eftersom den rådgivande nämnden och styrelsen var de organ som främst berördes av av-korporatiseringen har jag inte undersökt samverkansgruppen mer än ytligt.

---

¹² Intervju med Gert Korths-Aspegren, 14 juli 1997.

¹³ Loc. cit.

¹⁴ Loc. cit.

¹⁵ Intervju med Ing-Britt Malte, 11 jan. 1997.

¹⁶ Intervju med Lars Lindkvist, 19 dec. 1997.

3.1.3 Studier av avkorporatiseringen

Av de många myndighetsstyrelser som omfattades av SAF:s beslut anses Arbetsmarknadsstyrelsen och Arbetarskyddsstyrelsen som några av de viktigaste för SAF:s delägare enligt föreningens utredare¹⁷. Jag har funnit två kandidatuppsatser om avkorporatiseringens effekter.

Charlotta Nyqvist har studerat i vilken mån de inblandade intresseorganisationerna ansåg sig ha fått mindre inflytande på Arbetarskyddsstyrelsen, och i vilken mån de ändrat sina strategier till en följd av detta. Organisationerna, där SAF och LO ingick, ansåg inte att deras inflytande minskat i någon större utsträckning, och inte heller att de ändrat sina strategier (1996 s.19-20).

Jonas Bergström har studerat avkorporatiseringens effekter på arbetsmarknadspolitiken vid länsarbetsnämnden i Uppsala län. Min uppsats är ett exempel på den vidare forskning han efterlyser för att undersöka om hans resultat gäller på andra länsarbetsnämnder, samt ett försök att ur detta dra slutsatser om SAF:s faktiska handlande (1995 s. 45).

Bergström ställer upp tre möjliga hypoteser:

1. Inga förändringar alls. Det är samma människor som sitter med i AMS styrelse och länsarbetsnämnderna som innan. De människor som sitter här representerar i varje fall något partsintresse.
2. Förändringar i styrelserepresentationen har skett. Detta har dock inte påverkat arbetsmarknadspolitiken eller dess implementering alls.
3. Förändringar i styrelserepresentationen har skett och detta har dessutom påverkat arbetsmarknadspolitiken eller dess implementering.

Bergströms resultat leder honom att acceptera hypotes nummer ett. Han finner att ett flertal partsrepresentanter sitter kvar i styrelsen, även om deras formella status förändrats. Arbetsmarknadens parter har ett i stort sett oförändrat inflytande över arbetsmarknadspolitiken och dess implementering som inte förändrats alls, noterar Bergström (1995 s.43-45). I de fall där mina resultat uppvisar direkta likheter eller motsatser till Bergströms kommer jag att påpeka detta.

3.2 En jämförelse med medlemmarna 1991-93

Av de som 1991 satt i länsarbetsnämndens styrelse fortsatte fyra medlemmar efter avkorporatiseringen: landshövdingen, länsarbetsdirektören, den tidigare LO-representanten på ett socialdemokratiskt mandat, och den tidigare SAF-representanten på ett personligt mandat. Styrelseledamöterna tillsattes av regeringen på förslag av AMS.

Tre av länsarbetsnämndens tidigare medlemmar fortsatte i den rådgivande nämnden, där de representerade samma parter som förut. Dessa sju personer är centrala för att de kan jämföra arbetet i nämnden före och efter avkorporatisering-

---

¹⁷ Intervju med Lars-Göran Redbrandt, 10 jan. 1997.

en. Frågorna redovisas härnedan, tillsammans med en kort sammanfattning av svaren. Dessa finns också i tabellform i bilaga 1. Därefter tolkas svaren tillsammans med övriga reflektioner från intervjuerna som är av intresse.

3.2.1 Förändrades besluten?

- Fråga 1: Förändrades *besluten* vid länsarbetsnämnden (LAN) vid avkorporatiseringen? (1 ja, 6 nej)

Det är rimligt att vänta sig någon förändring i besluten, när styrelsen gick från att vara ett tio personers forum för arbetsmarknadens parter till ett sex personers organ som utsetts av regeringen. Numera ingick politiker, och de borgerliga partierna representerades av en moderat, vänsterpartierna av en socialdemokrat. Vidare deltog en näringslivsrepresentant med personligt mandat och en fri ledamot, utvald på grund av sin kompetens.

Det är dock klart att nästan ingen ledamot uppfattade att besluten förändrades av att parterna förpassades till en rådgivande roll, och av att politikernas beslutsamt ökade. Den enda oliktankande är här landshövdingen, som menar att besluten efter avkorporatiseringen inte längre kunde bli lika genomtänkta som innan. I övrigt såg emellertid inte han heller några förändringar¹⁸. Näringslivsrepresentanten menade att orsaken är att det i alla styrelser med tiden formas en gemenskap kring vissa gemensamma värderingar. Han anser att dessa värderingar överlevt genom de medlemmar som suttit kvar i nämnden efter 1992¹⁹.

3.2.2 Förändrades arbetet?

- Fråga 2: Förändrades *arbetet* i länsarbetsnämnden vid avkorporatiseringen? (4 ja, 3 nej)

Det finns anledning att tro att arbetet förändrades kraftigt när parterna miste sin beslutsrätt och flyttades till en rådgivande nämnd. Tjänstemännen blev ju tvungna att hämta sin legitimitet hos politiker, och parterna skulle nu agera utan beslutanderätt. Här har de fyra medlemmarna som fortsatt till styrelsen och de tre som fortsatt till den rådgivande nämnden besvarat vilka förändringar i arbetet de upplevde. Eftersom de som flyttat till den rådgivande nämnden har anledning att uppleva större förändringar är svaren uppdelade i två grupper.

Bland de som satt kvar i styrelsen är myndighetsföreträdarna²⁰ (landshövdingen och länsarbetsdirektören) eniga om att arbetet i stort inte förändrats, även om de pekar på vissa mindre förändringar. Myndighetsföreträdarna menar att styrelsen

---

¹⁸ Intervju med Bertil Göransson, 18 dec. 1996.

¹⁹ Intervju med Bengt Hylén, 5 dec. 1996.

²⁰ I resonemangen kommer jag att ofta hänvisa till både länsarbetsdirektören och landshövdingen som myndighetsföreträdare. Detta är inte helt korrekt, länsarbetsdirektören företräder myndigheten och landshövdingen är en politiskt neutral företrädare för länet. Jag menar emellertid att dessa två i mina jämförelser på många sätt skiljer sig från partsrepresentanterna och därför här kan föras ihop.

fortsatte att fungera väl även efter avkorporatiseringen, majoriteten hade ju varit med förut. I de fall partsrepresentanterna inte längre satt med fångades deras åsikter upp genom den rådgivande nämnden, eller kanske oftare, genom samverkansgruppen²¹.

Näringslivsrepresentanten håller med myndighetsföreträdarna om att arbetet inte förändrades av avkorporatiseringen, förutom det dubbelarbete som uppkom i byråkratin när det rådgivande organet lades till i organisationen. Representanten anser att det var lika viktigt som tidigare att delta för att dämpa byråkraternas makt (jmf Williamsons teori i 2.1). I likhet med den SACO-representant som Bergström refererat till i Uppsala länsarbetsnämnd anser näringslivsrepresentanten att det var Arbetsmarknadsstyrelsens tidigare generaldirektör Allan Larsson som senast effektiviserat arbetet inom arbetsmarknadsmyndigheterna²² (Bergström s. 29). Myndighetsföreträdarna är emellertid ense om att länsarbetsnämnden förlorat i symbolvärde. Landshövdingen menar här att näringslivsrepresentantens auktoritet minskat, även om hans åsikter fortfarande var förankrade på arbetsgivarsidan. Han menar också, att omorganisationen hindrade besluten från att bli lika genomtänkta som förr, då viss nära erfarenhet och nära kontakt med parterna förlorades²³.

Den tidigare LO-representanten, som satt på ett socialdemokratiskt mandat, ansåg däremot att arbetet förändrats. Han ansåg att det tidigare fanns ett bättre kunskapsunderlag, då det fanns två representanter för olika branschförbund i SAF, än man nu kunde uppnå med en näringslivsrepresentant från en bransch. Han menar att politikerna gjorde samtalen i nämnden mer ideologiska, och håller med om att besluten fått en mindre tyngd efter avkorporatiseringen:

Ända sedan SAF drog sig ur blev det lite snävare perspektiv i vår [LAN:s] företagspolicy. Jag tyckte att besluten fick en helt annan tyngd då SAF var med. ...Det har varit en fördel att både arbetsgivare och fack varit med. I dessa frågor har vi varit rätt överens, trots att vi har haft rätt olika i grundinställning. Däremot blev ställningstagandena mer politiska då det var mer renodlat politiker i nämnden. Jag tycker inte man behöver göra partipolitik av besluten.²⁴

[Mitt förtydligande]

Bland de som förflyttades till den rådgivande nämnden är det naturligtvis fler som upplevde en förändring i arbetet, det gjorde alla tre. Diskussionen om den rådgivande nämndens inflytande kommer i den frågan, även om den också hör hemma här.

SACO-representanten påpekade, precis som näringslivsrepresentanten i styrelsen, att ett omfattande dubbelarbete uppkom i LAN²⁵. Arvodet för styrelserepresentationen steg då parterna steg ur och politikerna in i styrelsen, noterade LO-representanten²⁶. TCO-representanten menar att parterna i rådgivande nämnden nu fick mycket svårare att följa arbetet därför att deras möten inte längre hölls i fas med det övriga månadsvisa arbetet i LAN²⁷.

²¹ Intervju med f.d. landshövding Bertil Göransson den 18 dec. 1996 och med länsarbetsdirektör Gert Korthis-Aspegren den 28 nov. 1996.

²² Intervju med Bengt Hylén, 5 dec. 1996.

²³ Intervjuer med f.d. landshövding Bertil Göransson den 18 dec. 1996 och med länsarbetsdirektör Gert Korthis-Aspegren den 28 nov. 1996.

²⁴ Intervju med Arne Cronström, 10 dec. 1996.

²⁵ Intervjuer med SACO-representant Ingrid Meri-Högestedt den 9 dec. 1996, och med näringslivsrepresentant Bengt Hylén den 5 dec. 1996.

²⁶ Intervju med Rolf Pålsson, 10 dec. 1996.

²⁷ Intervju med Bo Pettersson, 12 dec. 1996.

3.2.3 Hade parterna inflytande över besluten efter 1992?

- Fråga 3: Hade den rådgivande nämnden ett inflytande över *besluten* i styrelsen? (3 ja, 4 nej)

De båda myndighetsföreträdarna, landshövdingen och länsarbetsdirektören, ansåg att den rådgivande nämnden hade ett inflytande, lika så SACO:s representant, som satt i nämnden. SACO:s representant sade sig dock inte ha så tydliga minnen på denna punkt, hennes svar är citerat på nästa sida²⁸.

Trots länsarbetsdirektörens lyhördhet för parterna var det tydligt att ledamöterna uppfattade sitt inflytande som helt beroende på länsarbetsdirektörens godfinnande. Detta har märkts tydligt, speciellt hos de många fackliga ombuden vars egna utgångspunkter i regel är att de bör ha beslutanderätt²⁹.

LO-representanten och även den socialdemokratiske representanten upplevde inte längre att det handlade om något beslutsfattande eller rådgivande, nämnden blev endast ett forum för att hålla parterna informerade. Detta med undantag av vissa beslut då länsarbetsdirektören klart markerade att han tänkte ta till sig informationen³⁰.

Jag kände det [instiftandet av en rådgivande nämnd för parterna] som en vänlig gest från regeringen, att parterna skall vara med, men får inte säga till om nåt [...] Rådgivande nämnden var ett sätt att blidka LO och TCO. Alla insåg att det inte kunde hålla, det blev en form av information till parterna. Fast nån gång hade vi ett inflytande, det var ibland som länsarbetsdirektören sade 'Jag skall ta det här till mig'.³¹

[Mitt förtydligande]

TCO:s representant ansåg att parternas beslutanderätt skurits ned så mycket 1987, att den rådgivande nämndens tillkomst praktiskt sett inte var viktig (se avsnitt 3.2.4 om hur styrelsens makt minskat). Han menar att även om man i styrelsen, till skillnad från i den rådgivande nämnden, formellt hade verksamhetsplanen att besluta om hade man i praktiken lika lite inflytande i bägge fallen. Tjänstemännen, länsarbetsdirektören och landshövdingen styrde ändå allt, parterna reserverade sig aldrig, ens i styrelsen:

Ingen hade någonsin reserverat sig i styrelsen, och merparten av frågorna var inte frågor som församlingen var beslutsfälig i, även om man hade synpunkter på hur tjänstemännen lade upp sina frågor [...] Det var tjänstemännens race.³²

SACO:s representants uttalande kan också tolkas som en bekräftelse på detta:

I den mån vi hade inflytande före förändringen [avkorporatiseringen] så hade vi det efter också.³³

[Mitt förtydligande]

---

²⁸ Intervjuer med f.d. landshövding Bertil Göransson den 18 dec. 1996 och med länsarbetsdirektör Gert Korths-Aspegren den 28 nov. 1996. Intervju med SACO-representant Ingrid Meri-Högstedt den 9 dec. 1996.

²⁹ Resultat av intervjuerna med socialdemokraternas Arne Cronström (f.d. LO-representant) den 10 dec. 1996, LO:s representant Rolf Pålsson den 10 dec. 1996, och SACO:s Ingrid Meri-Högstedt den 9 dec. 1996.

³⁰ Intervjuer med socialdemokraternas Arne Cronström (f.d. LO-representant) den 10 dec. 1996 och LO:s representant Rolf Pålsson den 10 dec. 1996.

³¹ Intervju med Rolf Pålsson, 10 dec. 1996.

³² Intervju med Bo Pettersson, 12 dec. 1996.

³³ Intervju med Ingrid Meri-Högstedt, 9 dec. 1996.

Näringslivsrepresentanten, som inte ansåg att arbetet i styrelsen förändrats, kunde inte heller se den rådgivande nämnden som positiv:

Jag tyckte den rådgivande nämnden var ett sätt att skapa ytterligare byråkrati. Den tog mycket tid ifrån den operativa ledningen genom dubbelarbetet som uppkom.³⁴

3.2.4 Kunde parterna tillföra besluten kunskap som tidigare?

- Fråga 4: Om parterna tidigare tillförde beslutsfattandet *expertkunskaper*, förändrades detta vid avkorporatiseringen? (2 ja, 5 nej)

Alla representanter är ense om att parterna före förändringen kunde bidra med expertkunskaper. I denna frågan är det återigen landshövdingen, som från sin roll som ordförande inte kunde se att parterna kunde bidra lika väl efter avkorporatiseringen³⁵. Här menade också TCO:s representant att denna partsroll fungerat bättre innan förändringen³⁶. De övriga fem ledamöterna är emellertid ense om att ingen förändring skedde här.

3.2.5 Bidrog parterna till att skapa förståelse som innan?

- Fråga 5: Om parterna tidigare bidrog till att *skapa förståelse* för LAN:s beslut, förändrades detta vid avkorporatiseringen? (1 ja, 6 nej)

Alla tillfrågade utom en ansåg att parterna tidigare bidrog till att skapa förståelse för besluten. Här ansåg landshövdingen att han från sin post som ordförande måste utgå från att parterna nu hade sämre möjligheter att skapa förståelse för besluten³⁷. Alla övriga ansåg att parterna faktiskt fortfarande skapade lika mycket förståelse för besluten, utom TCO:s representant, som tyckte att kontakten med brukarna hela tiden var dålig, oavsett avkorporatiseringen³⁸.

3.2.6 Bidrog parterna till att legitimera besluten som innan?

- Fråga 6: Om parterna tidigare bidrog till att *legitimera* besluten i LAN, förändrades detta vid avkorporatiseringen? (3 ja, 4 nej)

Alla tillfrågade utom en var ense om att parterna tidigare bidrog till att legitimera besluten i LAN. Länsarbetsdirektören, landshövdingen och den socialdemokratis-

---

³⁴ Intervju med Bengt Hylén, 5 dec. 1996.

³⁵ Intervju med Bertil Göransson, 18 dec. 1996.

³⁶ Intervju med Bo Pettersson, 12 dec. 1996.

³⁷ Intervju med Bertil Göransson, 18 dec. 1996.

³⁸ Intervju med Bo Pettersson, 12 dec. 1996.

ke representanten ansåg alla att ett viktigt symbolvärde förlorats i och med avkorporatiseringen, medan näringslivsledamoten inte såg någon förändring³⁹.

TCO:s representant var den ende som ansåg att legitimeringen aldrig fungerat, och inte heller förändrats. Kontakten med TCO:s medlemmar och ledning var helt enkelt bristfällig, ansåg han⁴⁰.

De övriga två representanterna, SACO och LO, såg ingen förändring i praktiken⁴¹. LO:s representant menade att partsrepresentanterna kunde föra medlemmarnas talan i länsarbetsnämnden. Detta kunde man göra både före och efter den rådgivande nämndens tillkomst, menade han, eftersom länsarbetsdirektören lyssnade på parternas åsikter⁴².

3.3 Analys av svaren

3.3.1 Besluten och styrelsen

Besluten var alltså nästan oförändrade, varför? Vid en dylik minskning av parternas beslutsmyndighet kan man tänka sig att parterna inte längre skulle vara lika engagerade och motiverade att hävda sina ståndpunkter. Ingen av de i jämförelsen intervjuade har emellertid upplevt någon förändring, varken i deras egen eller i deras organisations ståndpunkt eller engagemang (med undantag av arbetsgivarorganisationen). Detta kan ha bidragit till de oförändrade besluten:

Parterna tyckte samma saker, mentalt var vi fortfarande i LAN:s styrelse⁴³
-LO:s representant i den rådgivande nämnden

Om jag säger så att på löntagarsidan tror jag att de [partsrepresentanterna] känt lika starkt för frågorna, i och med att medlemmarna blir drabbade [av arbetslöshet]. Sedan blev det gärna så att vi som företrätt LO fick politiska mandat, vilket gjorde att vi kunnat säkerställa en viss kontinuitet i politiken.⁴⁴
-Den socialdemokratiska representanten i styrelsen, som tidigare representerat LO. [Mitt förtydligande]

Arbetet i styrelsen anknyter till frågorna om parternas inflytande på besluten och beslutens legitimitet, vilka kommer att tas upp i respektive stycke. Det faktum att ingen ansåg att besluten förändrats i någon större grad tyder på att personförändringarna i styrelsen inte fått någon effekt på verksamheten.

Enligt ett pluralistiskt ideal skulle sårintressenas medverkan i förvaltningen kännetecknats av *förhandlingar* mer än av diskussioner, där de egna intressena

---

³⁹ Intervjuer med länsarbetsdirektör Gert Korths-Aspegren den 28 nov. 1996, f.d. landshövding Bertil Göransson den 18 dec. 1996, socialdemokraternas representant Arne Cronström den 10 dec. 1996 och näringslivsrepresentant Bengt Hylén den 5 dec. 1996.

⁴⁰ Intervju med Bo Pettersson, 12 dec. 1996.

⁴¹ Intervjuer med SACO:s Ingrid Meri-Högstedt den 9 dec. 1996 och med LO:s Rolf Pålsson den 10 dec. 1996.

⁴² Intervju med Rolf Pålsson, 10 dec. 1996.

⁴³ Intervju med Rolf Pålsson, 10 dec. 1996.

⁴⁴ Intervju med Arne Cronström, 10 dec. 1996.

alltid går före argumenten. Ett korporativt ideal skulle här kännetecknas av en förutsättningslös *diskussion* mellan deltagarna om de bästa lösningarna för myndigheten. Näringslivsrepresentantens uttalande om de erfarna medlemmarnas gemensamma värderingar och de övriga intervjuerna ger ett kraftigt stöd åt tanken att arbetet fungerade bra enligt ett korporativt ideal, både före och efter avkorporatiseringen (se 3.2.1). Jag anser att det tyder på en infångningseffekt, att representanterna identifierade sina intressen med myndighetens, när de var just *representanter*.

I avdelningen om länsarbetsnämnden har jag nämnt vilken viktig legitimerande verkan parternas kontakt med sina organisationer kan ha för förvaltningen. När nu arbetsmarknadens två största aktörers representanter satt kvar i styrelsen blir det intressant att undersöka vilka partskontakter de haft.

Näringslivsrepresentanten sitter med i Byggförbundet, ett av SAF:s förbund, och socialdemokraten är ombudsman på Metallarbetarnas fackförbund i Malmö. Näringslivsrepresentanten har emellertid understrukt att hans fortsatta arbete i länsarbetsnämnden inte varit populärt inom SAF⁴⁵. Jag har inte kunnat finna fog för att tro att kontakterna med respektive organisation skulle varit särskilt starka i Malmöhus länsarbetsnämnd. Frågorna kring partsinflytandet kommer därför i fortsättningen bara att beröra den rådgivande nämnden.

Angående representanternas legitimitet tyder intervjuerna på att omvärlden fortfarande såg dem som representanter för samma intressen och att de inte förändrade sina ställningstaganden på grund av mandatskiftet. Jag tolkar detta som att Arbetsmarknadsstyrelsen valt några erfarna och representativa personer som dock inte har de forna partsrepresentanternas legitimitet. I både denna nämnd och den som fanns under 1996 strävade man efter att få någon slags legitimitet ur ett blandat politiskt- och brukarinflytande. Skillnaden är att fackförbunden numera åter har formell beslutsmyndighet.

3.3.2 Besluten och den rådgivande nämnden

Den rådgivande nämndens inflytande på besluten är omtvistad. Fyra av representanterna ifrågasätter om de överhuvudtaget hade något inflytande, och då bara myndighetsföreträdarna egentligen säger emot verkar det så. Men hur skall man då förklara att besluten förblev de samma och att parterna trots allt upplevde sig kunna bidra till besluten med kunskap?

För att ta ställning till frågan anser jag att man bör ta hänsyn till vilka faktorer som kan ha påverkat svaren. Jag har funnit tre: myndighetsföreträdarnas syn, fackets syn, och förändringen som skedde 1987.

1. Det kan anses, att ett rådgivande organ, för att ha någon funktion, bör ha något inflytande. Ur denna synvinkel är myndighetsrepresentanterna som anser att ett inflytande fanns⁴⁶ är inte opartiska, de skulle inte skött arbetet korrekt om det rådgivande organet inte givits något inflytande.

---

⁴⁵ Intervju med Bengt Hylén, 5 dec. 1996.

⁴⁶ Intervjuer med länsarbetsdirektör Gert Korths-Aspegren den 28 nov. 1996, f.d. landshövding Bertil Göransson den 18 dec. 1996.

2. De fackliga representanterna har i intervjuerna klart gett uttryck för en stark grundvärdering, som jag anser påverkar deras syn på inflytandet. Denna är att facket *skall* vara med och besluta⁴⁷. En kraftig sådan attityd är i linje med LO:s och TCO:s officiella. Det är också en naturlig inställning att ha: i många år har dessa fackliga representanter arbetat som styrelseledamöter, och sedan plötsligt en dag skall de alla förvandlas till att bara företräda ett särintresse, fast ändå på något sätt vara fast knutna till länsarbetsnämnden.
3. För att ta ställning till svaren på frågan måste jag även ta hänsyn till vilket inflytande partsrepresentanterna haft innan. Som tidigare nämnts hade dessa styrelseledamöter sedan 1987 formellt i stort sett bara beslutsrätt i frågor om myndighetens verksamhetsplan. Allt övrigt inflytande på besluten var beroende på länsarbetsdirektörens hållning och önskan att förankra avgörandena. De fackliga representanterna har uttryckt sitt missnöje över detta

När de fackliga företrädarna besvarade frågorna om deras legitimerande och rådgivande funktion (3.3.3., 3.3.6.), dök följande svar upp. Det första är från LO:s representant i nämnden och det andra från socialdemokraten i styrelsen. Svaren verkar motsägelsefulla i förhållande till de tidigare citaten om inflytande:

Ja, formellt fanns det en skillnad [mellan myndighetsorganen], men om den var reell handlade om vem som var tjänsteman. Länsarbetsdirektören var lyhörd för våra åsikter.⁴⁸

[Mitt förtydligande]

Rådgivande nämnden kunde ha synpunkter, men besluten fattades i styrelsen. Sen är det ju skillnad hur man lägger upp det och hur det fungerar. I vårt fall kan man säga att länsarbetsdirektören såg värdet av att ha en koppling bakåt.⁴⁹

Svar finns också från både näringslivsrepresentanten och SACO-representanten som understryker att länsarbetsdirektören såg till att lyssna på parternas åsikter⁵⁰. Jag anser att de ovannämnda tre faktorerna, främst de senare två, bidragit till att de tillfrågade i min fråga uppfattat att det bara rörde sig om formellt inflytande. Representanterna har därför utgått från att det endast var frågan om *formellt* inflytande, och från sin grundsyn att de borde ha en beslutanderätt, när de svarat. Detta medan de praktiskt anser att den rådgivande nämnden faktiskt hade ett inflytande på besluten, beroende på länsarbetsdirektören. Jag har kontaktat LO-representanten och fått bekräftat att han ansåg min tolkning vara riktig⁵¹. Jämför man med parternas formella inflytande 1987-92 finns det därför enligt min mening ingen stor skillnad, parterna anser sig ha samma inflytande nu som före avkorporatiseringen. En intervju med Stockholms länsarbetsdirektör⁵², likaväl som Bergströms resultat angående ett oförändrat inflytande stödjer bägge hypotesen, att inte

⁴⁷ Intervjuer med socialdemokraternas Arne Cronström (f.d. LO-representant) den 10 dec. 1996, LO:s representant Rolf Pålsson den 10 dec. 1996, och SACO:s Ingrid Meri-Högstedt den 9 dec. 1996.

⁴⁸ Intervju med Rolf Pålsson, 10 dec. 1996.

⁴⁹ Intervju med Arne Cronström, 10 dec. 1996.

⁵⁰ Intervjuer med näringslivsrepresentant Bengt Hylén den 5 dec. 1996 och med SACO-representant Ingrid Meri-Högstedt den 9 dec. 1996.

⁵¹ Intervju med Rolf Pålsson, 7 jan. 1996.

⁵² Intervju med Lars Sjöström, 11/1 1997.

bara Malmöhus länsarbetsdirektör, utan länsarbetsdirektörer i allmänhet ser partsmedverkan som viktig för sin verksamhet och därför lyssnar på partsrepresentanterna (1995 s, 43-45).

3.3.3 Parternas kunskap och kommunikation

Parterna kunde tillföra besluten kunskap i samma utsträckning som innan. Jag anser att man i denna frågan, likaväl som nästa bör lägga mer vikt vid vad fyra av fem partsrepresentanter själva tycker, än vad en myndighetsföreträdare, landshövdingen, tycker⁵³.

Förståelse för besluten spred partsrepresentanterna alltså lika mycket som innan. TCO-representanten svarade att kontakten med brukare och uppdragsgivare varit för dålig för att parterna skulle kunna sprida förståelse och legitimera besluten. Han höll emellertid med mig om att dessa problem kanske bara fanns i TCO under denna perioden då ingen annan pratat om dem⁵⁴. Därför anser jag att hans svar inte är viktigt för frågeställningen här och undantar det från legitimitetsdiskussionen i nästa avsnitt.

Flera av de fackliga representanterna hävdade, att de utan beslutsrätt inte längre var lika motiverade att engagera sig i styrelsearbetet⁵⁵. Detta tror jag inte kan vara ett fenomen av avgörande betydelse, med hänsyn till att fackförbunden av de andra svaren att döma ändå engagerat sig för att lägga kunskap bakom besluten och sprida förståelse inför dem.

3.3.4 Förändringar i legitimiteten

Legitimiteten som parterna kunde skänka besluten förändrades kanske, det framgår inte klart av svaren. Svaren fördelar sig i två grupper: myndighetsföreträdarna och den socialdemokratiske ledamoten å ena sidan, och tre av de övriga representanterna å andra sidan (TCO-ledamoten ansåg att det aldrig fungerat⁵⁶). Jag har vid granskningen av svaren kommit fram till att det kan röra sig om två olika perspektiv:

- 1) Representanternas bild präglas av att de uppfattar hur de förmedlar synpunkter från brukarna, och därmed bidrar till att rent praktiskt ge myndighetens beslut en viss legitimitet. LO:s representant svarade såhär på frågan om parterna kunde bidra till att legitimera besluten i länsarbetsnämnden:

Ja, det tycker jag nog. Vi på den fackliga sidan, vi jobbade ju praktiskt med frågorna. Medlemmarna kom till oss och klagade, och vi såg till att frågorna i styrelsen blev mer vardagsnära.⁵⁷

- 2) Myndighetsföreträdarna har en överblick och ett ansvar för verksamheten som de är ensamma om. De är därför mest medvetna om att myndighetens demo-

---

⁵³ Intervju med Bertil Göransson, 18 dec. 1996.

⁵⁴ Intervju med Bo Pettersson, 13 jan. 1997.

⁵⁵ Intervjuer med LO-representant Rolf Pålsson den 10 dec. 1996, SACO-representant Ingrid Meri-Högstedt den 9 dec. 1996 och TCO:s Bo Pettersson den 12 dec. 1996.

⁵⁶ Intervju med Bo Pettersson, 12 dec. 1996.

⁵⁷ Intervju med Rolf Pålsson, 10 dec. 1996.

kratiska legitimitet formellt till en stor del vilar på partsmedverkan. De är också medvetna om en praktisk sida av myndighetens legitimitet⁵⁸. Ur intervjuerna med Malmöhus och Stockholms länsarbetsdirektörer har jag med viss svårighet försökt få en konkret bild av denna legitimitet i praktiken, denna ”tyngd i besluten” som många nämnt. Följande hypotetiska exempel på denna legitimitet har jag konstruerat under ovannämnda intervjuer⁵⁹.

Antag att riksdagens mål blir att AMS i de olika länen skall satsa stort på insatser för att tillgodose företagens behov av arbetskraft, eller att det behövs mer bidragsmöjligheter för att företag i personalintensiva servicenäringar skall komma igång. Antag också att satsningen misslyckas helt, arbetskraften utbildas fel och företagen i själva verket kan hitta färre personer med den eftersökta kompetensen. I det andra fallet kan satsningen ge upphov till betydligt färre jobb och större snedvridningar i konkurrensen mellan existerande företag än väntat. Hur viktigt blir det då inte för en länsarbetsdirektör att kunna hänvisa till att Sveriges arbetsgivarorganisation varit med om att fatta besluten i länet?

Jag anser att myndighetsföreträdarna är mer medvetna om denna praktiska legitimitet gentemot andra än intresseorganisationernas medlemmar, än representanterna är. Myndighetsföreträdarna har dels ett ansvar mot verksledningen, dels ett ansvar mot riksdag och regering. Jag menar att deras perspektiv därför är djupare och mer långsiktigt.

Följaktligen anser jag att även om de representanter som inte såg någon förändring kanske ger den bästa bilden av verksamheten under 1992-95, så skedde 1992 en förändring som myndighetsföreträdarna märkte. Förändringen i legitimitet kanske inte gav upphov till några tydliga konsekvenser under tiden den rådgivande nämnden satt, men bör på sikt vara av stor betydelse för politikens genomförande.

3.4 Hur påverkades arbetsmarknadspolitikens implementering?

Om jag skall relatera resultaten till Bergströms tre hypoteser (i avsnitt 3.1.2 om tidigare studier) hamnar jag mellan den första och andra (1995 s. 5). Förändringar i styrelserepresentationen har skett, och under perioden 1992-96 var partsrepresentationen kraftigt minskad, om ej obefintlig. Med undantag för dessa brasklappar anser jag att den första hypotesen stämmer: ingen förändring, partsintressena fortfarande representerade, ofta samma människor (i den grad detta är möjligt att förvänta sig under ett halvt decennium). Parternas inflytande grundar sig ju sedan 1987 i praktiken på länsarbetsdirektörens goda vilja, och reformen förändrade bara den formella organisationen.

Det är viktigt att poängtera att arbetsgivareföreningen idag inte är delaktig i besluten som man var tidigare. Det är mitt bestämda intryck att infångningsteorin (se avsnitt 2.2.1) ytterligt väl lämpar sig för att beskriva situationen: näringslivsrepresentanterna blir helt enkelt så infångade, att SAF absolut inte vill ta an-

---

⁵⁸ Intervju med Stockholms länsarbetsdirektör Lars Sjöström den 11 jan. 1997 och med Malmöhus länsarbetsdirektör Gert Korths-Aspegren den 14 jan. 1997.

⁵⁹ Det hypotetiska exemplet ovan är mitt sätt att för den oinsatte tydliggöra den bild som jag fått av länsarbetsdirektörerna under intervjuerna. Intervjun med Stockholms länsarbetsdirektör Lars Sjöström ägde rum den 11 jan. 1997 och den med Malmöhus länsarbetsdirektör Gert Korths-Aspegren ägde rum den 14 jan. 1997.

svaret för besluten. De gör å andra sidan ett beundransvärt jobb som även SAF uppskattar då de ger råd på regional nivå.

3.5 Jämförelse med Uppsala länsarbetsnämnd

I Bergströms uppsats dras slutsatsen att motsättningarna minskade av att parterna lyftes ut (1995 s. 27, 41). I kontrast till detta menade den forne LO-representanten att diskussionen i styrelsen blivit mer ideologisk av att den lämnats till politikerna. Likaså menar TCO-representanten i Bergströms uppsats att diskussionen parterna emellan blivit bättre av att de fått sitta ihop i en enbart rådgivande funktion (1995 s.39-40). Bland mina intervjupersoner anser flera representanter⁶⁰ att diskussionen i den rådgivande nämnden varit meningslös och föga engagerande eftersom nämnden bara fick ge råd.

3.6 Sammanfattning

Resultaten antyder att länsarbetsnämnden i stora delar kunde fortsätta att fungera som före avkorporatiseringen. Det fackliga engagemanget kan ha minskat lite, precis som kunskapsunderlaget för besluten, och partsrepresentanternas möjligheter att löpande följa verksamheten. De intervjuade representanterna ansåg sig dock i stort inte ha förändrat sina ståndpunkter eller sitt engagemang. De ansåg sig också kunna tillföra besluten kunskap, eftersom länsarbetsdirektören lyssnade på dem.

Besluten uppfattas av alla som i stort sett oförändrade. Allt detta tyder på att partsrepresentanterna, som de själva uppgivit, utövat ett *praktiskt* inflytande på besluten p.g.a. länsarbetsdirektörens lyhördhet för deras åsikter. Detta trots att flera partsrepresentanter understrukt hur deras *formella* inflytande minskat. Min kontakt med Stockholms länsarbetsdirektör, likaväl som Bergströms resultat, antyder att detta faktiska partsinflytande igenom länsarbetsdirektören skulle vara ett vanligt fenomen. Partsrepresentanterna verkar ha förlorat betydligt mer inflytande av förändringarna i länsarbetsnämnden 1987 än de eventuellt gjort 1991. Jag konstaterar alltså att partsrepresentanterna behållit sitt inflytande, även om det inte går att utesluta att detta minskade något litet för de parter som flyttades till en rådgivande nämnd.

Min undersökning undersöker inte om arbetsgiversidan eller den fackliga sidan haft mer inflytande. Resultaten tyder på att SAF, lika väl som de övriga parterna, fått behålla det inflytande de hade innan under 1993-95, medan föreningens representanter kanske blir föremål för en kraftigt minskad infångningseffekt, då de inte längre sitter med i styrelsen. SAF behöver inte längre ta ansvar för besluten, och kan bättre försvara sin kritiska hållning mot arbetsmarknadsförvaltningen.

En stor del av parternas roll i förvaltningen är att legitimera, och skapa förståelse för besluten. Att de fackliga representanterna ansett sig fortsätta med detta även om de inte satt i styrelsen är en indikator på deras inflytande på besluten. Jag

---

⁶⁰ Intervjuer med TCO:s Bo Petterson, LO:s Rolf Pålsson.

anser alltså att partsrepresentanterna gentemot sina medlemmar kunnat legitimera besluten lika väl. Myndighetsrepresentanternas svar antyder dock att länsarbetsnämnderna igenom avkorporatiseringen mist en del av sin "tyngd". Det har varit svårt att hitta exempel på detta från perioden 1993-95. Det faktum att myndighetsrepresentanterna har så mycket ansvar och insyn i verksamheten antyder att denna minskade "tyngd" kan spela en roll längre fram i tiden.

4 SAF:s inflytande idag

4.1 Inledning

Partsmedverkan i beslutande organ blir som tidigare nämnt svår att försvara ur demokratisk synpunkt om den bara omfattar den ena sidan av två sidor med motstridiga intressen. Från att diskutera i vilken mån båda sidor har inflytande i länsarbetsnämnderna har det därför i år blivit intressant att diskutera i vilken mån ena sidan, d.v.s. Sveriges enda arbetsgivarorganisation⁶¹ alls har något inflytande där facket har beslutanderätt.

Det är mycket svårt att visa att något inflytande finns, därför vill jag undersöka a) om SAF är intresserade av att ha ett inflytande över länsarbetsnämnderna och b) vilka möjligheter, vägar till inflytande som detta inflytande skulle kunna få. Min undersökning kommer huvudsakligen att göras på länsarbetsnämnden i Malmöhus län, under antagandet att förhållandena i de andra länen är lika.

Till denna delen av undersökningen har jag utnyttjat material från de tidigare intervjuerna, och dessutom intervjuat SAF:s f.d. ordförande Ulf Laurin, samt två näringslivsrepresentanter. Till detta kommer en enkät för att kartlägga kontakterna mellan SAF och landets 24 näringslivsrepresentanter som alla representanterna varit vänliga nog att svara på, även om alla inte kunnat besvara alla frågorna.

4.2 Vill SAF påverka länsarbetsnämnderna?

SAF bör rimligtvis ha förutsett möjligheten att facket, med en socialdemokratisk regerings stöd åter skulle få beslutandemakt i myndighetsstyrelserna, vilket skulle lämna arbetsgivarna utanför. Ändå drog SAF utan reservationer tillbaka sina representanter. Det blir då legitimt att ifrågasätta om arbetsgivareföreningen egentligen vill ha ett inflytande på detaljbesluten inom stora system vars existens föreningen ofta ifrågasätter, i detta fallet länsarbetsnämnderna.

Länsarbetsnämnderna handhar idag stora summor, Malmöhus läns budget för 1995 på 4 miljarder plus ytterligare 4 miljarder för a-kasseutbetalningar enligt länsarbetsdirektören⁶². Intervjuer med såväl SAF:s tidigare ordförande som med ansvariga på regionkontoret i Malmö ger resultatet att det är mycket angeläget för föreningen att göra allt för att minimera de snedvridningar av konkurrensen som

---

⁶¹ SAF är den enda organisationen specifikt för privata arbetsgivare. Föreningen har en uppdelning med Industriförbundet, där man ansvarar för arbetsgivarfrågorna. Detta kan ses som en dominerande ställning av det slag som ingår i det korporativa synsättet (se 2.1).

⁶² Intervju med Gert Korths-Aspegren, 11 jan. 1996.

pengarna orsakar⁶³. SAF:s tidigare ordförande, som avgick i år, uttryckte sig så här om länsarbetsnämndernas betydelse för föreningen:

När det finns sådana organisationer kan man inte bortse ifrån dem, de är betydelsefulla på länsnivå.⁶⁴

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS), och under den länsarbetsnämnderna var i själva verket bland de viktigaste forumen som SAF lämnade, uppger föreningens utredare i korporatiseringsfrågan. Han hänvisar, förutom de stora penningssummorna som handhas, även till att det handlar om centrala frågor för SAF, och att partsrepresentationen omfattade många människor i denna förvaltning⁶⁵. Jag anser det därmed styrkt att SAF faktiskt har ett aktivt intresse av att kunna påverka länsarbetsnämnderna.

4.3 Kan SAF påverka länsarbetsnämnderna?

Mycket talar enligt min mening för att SAF:s beslut om avkorporatisering har innehållit inslag av symbolpolitik (def. i 2.3.2) vad gäller styrelser av större vikt för föreningen. Enligt SAF:s utredares ovanstående uttalande skulle AMS förvaltningen och länsarbetsnämnderna ingå bland dessa⁶⁶.

De symbolpolitiska inslagen kommer av att föreningen ville fortsätta att ha ett inflytande över besluten i dessa nämnder, samtidigt som den kraftfullt framhöll att sårintressen inte skulle få styra i dem⁶⁷. Jag kallar det bara *inslag* av symbolpolitik, eftersom den del av beslutet som innebar att SAF inte längre tog något *formellt ansvar* absolut utformats i syfte att förverkligas. Inslagen av symbolpolitik i Vedungska termer kommer in då jag uppfattar beslutet som ett som fattats, utan att SAF hade intresse av att helt genomföra det, och som en konsekvens förlora sitt inflytande i nämnderna (Vedung 1991, s. 165).

Skulle SAF verkligen riskera att lämna sina delägare⁶⁸ utan inflytande i dessa viktiga styrelser där facket nu har beslutanderätt? Skulle föreningen riskera detta när den senaste opinionsundersökningen bland delägarna, (visserligen från 1987 men ändå), pekar på att 42 % av delägarna är för styrelserepresentationen (De Geer et al. 1987, s. 20-21)? Jag anser att mycket talar för att SAF i praktiken aldrig hade för avsikt att avstå från ett aktivt inflytande på länsarbetsnämnderna, att man med myndigheternas medverkan bevarat ett sådant. Detta är vad jag nu vill försöka visa.

SAF kan ha olika vägar till inflytande länsarbetsnämndernas beslut, även efter det att de rådgivande nämnderna upplösts, jag har funnit fyra möjliga på Malmöhus länsarbetsnämnd. Den första, mest regelbundna är SAF:s representant i den samverkansgrupp som bildades i länsarbetsnämnden vid tiden för avkorporatisering.

---

⁶³ Intervjuer med SAF:s f.d. ordf. Ulf Laurin den 18 dec. 1996 och dess representant i den rådg. nämnden och samv. gruppen, Lars Lindkvist den 19 dec. 1996.

⁶⁴ Intervju med Ulf Laurin, 18 dec. 1996.

⁶⁵ Intervju med Lars-Göran Redbrandt, 10 jan. 1997.

⁶⁶ Loc. cit.

⁶⁷ Se t.ex. Ulf Laurins artikel "Farväl till översåtligheten", s. 17 i Tunhammar 1991.

⁶⁸ De ca 42.000 företag som är Svenska Arbetsgivareföreningens medlemmar betecknas delägare för att de är delägare i en gemensam försäkringsfond mot strejker (Ulander 1995, s. 5).

ringen. Den andra, mindre regelbundna, är de kontakter som någon gång per år tas mellan SAF:s regionchef och länsarbetsdirektören⁶⁹. Dessa utgör de direkta vägarna att påverka. För det tredje måste jag för att vara noggrann också notera att vissa politiska representanter, främst de moderata representanterna i sina värderingar och ställningstaganden ligger nära arbetsgivarna. För det fjärde kan landets näringslivsrepresentanter i gemen knappast kan anses vara helt fristående från SAF, i sina värderingar och kontakter.

4.3.1 Samverkansgruppen

Gruppen, som av sin grundare länsarbetsdirektören beskrivs som ett lyckat försök att till fullo fånga upp parternas syn och önskemål på länsarbetsnämndens åtgärder, innehåller representanter för Landstinget, Kommunförbundet, SAF, Saco, TCO och LO⁷⁰. SAF:s representant som har suttit i den sedan början anser inte att den skulle vara en förhandlingsarena⁷¹. Genom att den skall kunna ta upp enskilda fall får SAF tillfälle att yttra sig även i sådana. Jag kan bara konstatera att SAF har en kanal till. Vad gäller SAF:s egen önskan att delta och påverka begränsar denna sig till att så långt som möjligt hindra snedvridande effekter. Inom samverkansgruppen har facket och myndigheten till exempel tillsammans med arbetsgivareföreningen formulerat regler för att hindra företag att kontinuerligt utnyttja ungdomspraktikanter längre än en viss tid.

4.3.2 Chefskontakter

SAF:s regionchef skall enligt egen uppgift hålla en viss kontakt med länsarbetsdirektören, och dennes ledningsgrupp. Möten äger rum en eller två gånger per år, och diskussionerna omfattar information om nya förslag eller synpunkter på dessa⁷². Hur ofta man träffas beror på händelsernas gång, eller om SAF vill lägga fram några förslag, menar länsarbetsdirektören. Han påpekar att länsarbetsdirektörerna i Skåne periodvis har haft regelbundna träffar även med tjänstemän från LO-distriktet⁷³.

Fackliga företrädare har ansett att SAF har ett sådant socialt nätverk i forum som Rotary och i golfklubbar, att föreningen inte behöver vara med för att påverka länsarbetsnämnden. Företrädarna menar att de själva har svårt att nå fram till länsarbetsdirektören om de inte har en plats i länsarbetsnämndens styrelse, medan en direktör, som har makten över arbetsplatserna i sin hand, får mer uppmärksamhet⁷⁴.

Även om det är intressant för studien blir det alltför svårt att på ett bra sätt uppskatta värdet av sociala nätverk. Både SAF:s regionchef och länsarbetsdirektören kan i det här fallet vara entusiastiska golfspelare. Å andra sidan har LO:s re-

⁶⁹ Intervju med SAF:s regionchef i Malmö, Carl-Erik Holmkvist, 21 dec. 1996.

⁷⁰ Intervju med Gert Korthis-Aspegren, 28 nov. 1996.

⁷¹ Intervju med Lars Lindkvist, 19 dec. 1996.

⁷² Intervju med Carl-Erik Holmkvist, 21 dec. 1996.

⁷³ Intervju med Gert Korthis-Aspegren, 28 nov. 1996.

⁷⁴ Intervjuer med LO:s representant Rolf Pålsson den 10 dec. 1996 och TCO:s representant Bo Pettersson den 12 dec. 1996.

presentant återgivit för mig hur personal och chefer till arbetsmarknadsförvaltningen traditionellt alltid har rekryterats bland de fackligt aktiva⁷⁵. Jag finner ingen anledning att anta att det första förhållandet skulle väga tyngre än det andra här, och får lämna frågan om sociala nätverk öppen.

4.3.3 Politiska representanter

För att listan över vägar till inflytande skall vara fullständig tar jag med den moderata styrelseledamoten ibland tänkbara kanaler för SAF:s inflytande. Han verkar dock inte ha haft några kontakter med föreningen, i likhet med många andra jag intervjuat trodde han också att SAF var representerat i länsarbetsnämndens styrelse⁷⁶.

4.3.4 SAF och näringslivsrepresentanterna

SAF tidigare representant i styrelsen, som suttit kvar på ett eget mandat, uppger att hans beslut där orsakat ett missnöje i föreningen⁷⁷. Trots detta verkar det som om SAF bidragit till att bevara så många som möjligt av de tidigare representanterna som ville sitta på eget mandat. Så här formulerade SAF:s tidigare ordförande saken:

En del av upplägget var att om individer ifrån företagsamheten ville gå med [i LAN] är det O.K. Det viktiga är att *det formella läget är helt klart, att SAF inte är med*.⁷⁸

Det hände att företrädare på våra vägnar upplevde att de hade inflytande därför fortsatte herr X och herr Y, och de fick fortsätta, som individer. SAF vill inte sitta med.⁷⁹

[Min kursivering]

Det viktigaste anser jag ändå är att flera tidigare SAF-representanter faktiskt satt kvar som näringslivsföreträdare, med föreningens godkännande⁸⁰. Jag betvivlar inte att dessa representanter representerar sig själva, men jag har svårt att se att de skulle ändra några stora ställningstaganden från deras, i många fall mycket långa tid som frivilliga SAF-representanter⁸¹. Vem känner förresten SAF:s definition av företagarevilja bättre än dessa människor, i frågor som rör länsarbetsnämnden?

---

⁷⁵ Intervju med Rolf Pålsson, 10 dec. 1996.

⁷⁶ Intervju med Jan Backman, 11 dec. 1996.

⁷⁷ Intervju med Bengt Hylén, 5 dec. 1996.

⁷⁸ Intervju med Ulf Laurin, den 12 dec. 1996.

⁷⁹ Intervju med Ulf Laurin, den 18 dec. 1996.

⁸⁰ Intervju med Ulf Laurin den 18 dec. 1996.

⁸¹ Intervju med Bengt Hylén, 5 dec. 1996.

4.3.5 Enkät till Sveriges näringslivsrepresentanter

Om de tidigare uppsatserna pekar på att SAF suttit kvar i viktiga styrelser i förvaltningen, vem representeras de då av? Näringslivet representeras sedan SAF:s avkorporatisering av näringslivsrepresentanter, som sitter på ett personligt mandat, förordnat av regeringen. Dessa skall helst vara representativa för de privata företagen i länet, d.v.s. personer med ansvar och goda kontakter som är sysselsatta inom en för länet viktig bransch. Branschkravet leder ofta till att chefer från storföretag väljs ut, flera representanter kommer t.ex. från ABB. Storföretagare har kanske även ett större kontaktnät än småföretagare, då ett större företag behöver ett större nät av underleverantörer.

Min tanke är att det på svenska orter kan vara svårt att hitta personer som fyller dessa krav utan att samtidigt ha mer eller mindre kontakter med Sveriges största arbetsgivareorganisation och dess 42.000 delägare. För att undersöka i vilken mån dessa kontakter förekommer har jag riktat en telefonenkät med följande fem frågor till landets näringslivsrepresentanter:

1. Är Ditt företag ett delägarföretag i SAF?
2. Anser Du dig väl informerad om SAF:s synpunkter och åsikter?
3. Är Du nu, eller har Du tidigare varit, aktiv inom SAF eller någon av dess branschorganisationer?
4. Är Dina kontakter med SAF obefintliga, oregelbundna eller regelbundna?
5. När tjänstetillsättningarna gjordes har jag förstått att det ofta gick till så att arbetsmarknadsdepartementet frågade SAF om de kunde rekommendera en person till jobbet. Vet Du om det gick till så i Ditt fall?

4.3.6 Enkätens resultat

Delägarskap: Min tidigare erfarenhet från SAF tydde på att det är en informationsorganisation som är lyhörd för sina delägarföretag. Organisationen tar ibland ställning i politiska frågor för att värna sina delägars intressen.

Föreningen är då angelägen om att nå ståndpunkter kring vilka arbetsgivarna kan stå enade, varför det bedrivs en omfattande informationsverksamhet bland delägarna. Delägarföretagen får varje vecka information från SAF⁸², och precis som samtliga undersökta representanter kom från delägarföretag, ansåg de sig också alla vara väl informerade om SAF:s åsikter och synpunkter. Jag anser att delägarskapet därigenom säkrar en betydande homogenitet i åsikter bland delägarna, trots enstaka individualister. Resultatet, som presenteras i tabellform i bil. 2, är tydligt: SAF:s intressen kommer med största sannolikhet att försvaras lika väl som om föreningen haft formella representanter i nämnderna.

Branschorganisationer: SAF är en paraplyorganisation för 36 arbetsgivarförbund, som alla är viktiga för utformningen av SAF:s beslut (Brantingsson 1996, s.

---

⁸² Intervju med näringslivsrepresentant Marlene Andersson, 2 dec. 1996.

41). Det är min uppfattning att de aktiva i SAF:s branschförbund är helt engagerade i, och förtroegna med, SAF:s olika ståndpunkter.

Jag har i begreppet ”aktiva i SAF eller ett av dess branschförbund” räknat in alla som någon gång arbetat för en branschorganisation, avlönat eller ej, i en grupp som jag anser vara fullgoda representanter för SAF. På grund av deras kunskaper om en hel bransch ansågs dessa aktiva allmänt vara goda representanter för näringslivet, och flera av SAF:s tidigare formella representanter kom från förbunden. Idag tillhör 74% av näringslivsrepresentanterna denna grupp som jag i stort ser som lika engagerad och insatt som de formella representanterna var förut.

Kontakter: Kontakter med SAF borde kunna antyda ett visst inflytande på en näringslivsrepresentant. Jag har funnit fall av näringslivsrepresentanter som menade att de faktiskt ville kontakta SAF för att lyssna av föreningens åsikter. Alla representanter hade kontakter med SAF varav hälften var regelbundna, andra hälften oregelbundna.

SAF:s rekommendation: Den socialdemokratiska riksdagsmajoriteten har i regel önskat att ha arbetsmarknadens parter med i LAN. Detta kan ses som utslag av att staten i detta fall bara har en relativ autonomi (se 2.1) mot särintressena. De två länsarbetsdirektörerna jag har intervjuat har gett uttryck för åsikten, att politiken inte kan genomföras utan parternas medverkan. Riksdagsmajoritetens agerande kan också ses som ett utslag av den korporativa förvaltningsmodellens utvecklingsspiral (se 2.1), där socialdemokraterna anser att fackförbundens representation är fördelaktig.

Statens strävan att få med representativa åsikter från SAF ledde dem till att låta föreningen rekommendera lämpliga personer till posterna i LAN. Jag anser att detta tillvägagångssätt gentemot en intresseorganisation garanterar att LAN får en representant vars åsikter i stort är acceptabla för SAF, och som har föreningens förtroende. 95% av de tillfrågade representanterna verkade åtnjuta detta förtroende i den meningen att de antingen blivit rekommenderade av SAF, eller suttit kvar på sina poster efter att tidigare ha haft ett SAF-mandat. Resultatet stödjer min tanke om att SAF, med myndigheternas medgivande behållit ett inflytande i länsarbetsnämnderna. Mina enkätfrågor och resultat finns i bilaga 2 för den som vill studera dem närmare.

4.3.7 Tolkningar och tillägg

Flera av de tillfrågade har velat understryka att de endast representerar sig själva, att SAF inte ger dem några direktiv och att de inte heller känner sig det minsta förhindrade att uttala sig mot SAF:s ståndpunkter. Jag menar att min hypotes om SAF:s inflytande inte kullkastas ändå, därför att jag syftar på ett *generellt* inflytande genom att representanternas värderingar från början påverkats av SAF:s, genom delägarskap, kontakter och aktivt deltagande. Representanternas definitioner av ett företagsvänligt klimat har enligt min mening påverkats av SAF:s definitioner, inte minst då organisationen oftast haft möjlighet att välja en representant.

Myndigheterna d.v.s. regeringen, har hela tiden önskat ha kvar samma representanter, om möjligt som SAF-representanter⁸³. SAF har å sin sida inte försökt detaljstyra någon representant att tycka något, ett sådant inflytande har de ändå

---

⁸³ Intervju med Gert Korths-Aspegren, 28 nov. 1996.

förlorat, om de någonsin önskade det. Föreningen har däremot bjudit upp alla näringslivsrepresentanter till ett tvådagars möte i Stockholm, där man framför allt uppmanat dem att vara ifrågasättande mot tjänstemännens förslag. En näringslivsrepresentant har angett att hon upplever SAF som en organisation som är ”oerhört service-minded, måna om att hålla oss underrättade, annars tar de kontakt med oss”⁸⁴.

4.3.8 Relativt inflytande: En uppskattning från SAF

Jag finner det rimligt att anta, att frågorna om hur mycket inflytande SAF har inom länsarbetsnämnderna, och hur mycket inflytande man eftersträvar att ha där är kopplat till vilka möjligheter till inflytande föreningen tror sig ha. Den upplevda möjligheten till inflytande bör påverka intresseorganisationens agerande och strävan, menar jag. Möjligheterna för en intresseorganisation att påverka inom förvaltningen bör rimligtvis jämföras med möjligheterna i andra led i beslutsprocessen.

Elvander gjorde vintern 1964-65 en intervjuundersökning bland olika intresseorganisationers ledare, för att se hur de själva rangordnade sitt inflytande i beslutsprocessens olika led (1969, s. 253). Jag passade därför på att efterfråga en likadan rangordning för SAF:s inflytande 1996 under intervjun med SAF:s ordförande t.o.m. 1996, Ulf Laurin⁸⁵:

Tabell 4.1 SAF:s rangordning av sitt inflytande i olika beslutsled

	1965	1996
Utredning	1	4
Remissyttrande	2	3
Beredning i departement och regering	3	1
Riksdagsbehandling	4	2
Förvaltning	5	5

Tabell 4.1 Svenska Arbetsgivareföreningens rangordning av sitt genomsnittliga inflytande i den politiska beslutsprocessens olika led. Ordningen går från 1 (högst) till fem (minst). Siffrorna till vänster kommer från Elvanders undersökning 1965 baserat på intervjufrågor till SAF:s ordförande (1969, s.253). Siffrorna till höger är SAF:s ordförandes uppskattning i min intervju 1996⁸⁶.

I Elvanders tabell, lika väl som min, definieras att beslutsprocessens regerings- och departementsled hänvisar till *beredningen* av ärenden, och alltså inte *tillsättningen av utredningar*. Beslutsprocessens led är därmed kronologiskt ordnade, om än inte alla fått plats.

1965 visar SAF en linje helt konsistent med idén att ju tidigare i beslutsprocessen det är möjligt att påverka, desto mera inflytande går det att få på de slutliga besluten. 1996 verkar statliga utredningar blivit betydligt svårare att påverka, regeringar desto lättare. I bägge fallen har SAF minst inflytande över det sista ledet, förvaltningen.

⁸⁴ Intervju med Marlene Andersson, 2 dec. 1996.

⁸⁵ Intervju med Ulf Laurin den 12 dec. 1996.

⁸⁶ Loc. cit.

SAF:s representation i arbetsmarknadsförvaltningen var omfattande 1965 (Elvander 1965, 237-239). Ändå verkar det vara som SAF uppgav i sin motivering till att dra sig ur styrelserna 1991, att föreningen inte ansåg sig ha något inflytande i förvaltningen (Tunhammar 1991, s. 160). Elvanders svar kan tolkas som att SAF redan 1965 befann sig i en gisslansituation i styrelserna. Mina svar kan tolkas som att SAF inte har något inflytande på förvaltningen, jämfört med andra led i beslutandeprocessen. Anmärkas bör att detta gäller hela förvaltningen, och inte bara arbetsmarknadsförvaltningen.

4.3.9 Andra faktorer över SAF:s inflytande: felkällor

Flera av de intervjuade har ansett att den höga arbetslösheten gör att näringslivsrepresentanterna i praktiken får ett större inflytande⁸⁷. En intressant aspekt är att myndigheterna är speciellt lyhörda för små- och medelstora företag, eftersom det råder stor enighet om att nya jobb främst kan skapas hos dem.

Den antalsmässigt största företagarorganisationen i Sverige, Företagarnas Riksorganisation, har 200.000 småföretag bland sina medlemmar. Organisationen har representanter på lägre nivå i arbetsmarknadsförvaltningen. Samtal med en av dessa tydde på att SAF för att kunna ha något enhetligt inflytande på myndigheterna, bör koordinera sina synpunkter med Företagarnas representanter⁸⁸. Korporativ teori beskriver risken, att andra organisationer skulle gå in och representera näringslivet i förvaltningen, om SAF inte vill det (se 21). SAF:s representant i den rådgivande nämnden och samverkansgruppen har antytt en medvetenhet om denna risk⁸⁹.

En annan felkälla som kan ha ökat näringslivsrepresentanternas inflytande är skiftet i rekryteringen till arbetsmarknadsmyndigheterna. Arbetsmarknadsmyndigheterna i Sverige har traditionellt rekryterat sin personal från fackligt håll⁹⁰. På senare tid har myndigheterna upplevt ett behov av akademiker bland de anställda, för att kunna svara mot de högre kraven på arbetsförmedlarna. Det har sagts att om arbetsförmedlarna tidigare lyssnade till 90% på facket och till 10 % på arbetsgivarna, är förhållande idag 40/60⁹¹.

4.4 Sammanfattning

Mina intervjuer tyder på att SAF fortfarande vill kunna påverka länsarbetsnämnderna. Nämnderna implementerar arbetsmarknadsåtgärder i en sådan omfattning att dessa direkt, genom anställda, eller indirekt, genom snedvridningar av konkurrensen, påverkar SAF:s delägare mycket.

Intervjuerna från Malmöhus länsarbetsnämnd och enkäten till näringslivsrepresentanterna tyder också på att SAF har vägar till inflytande kvar, även efter avkorporatiseringen. Den rådgivande nämnden upphörde visserligen i januari

---

⁸⁷ Intervjuer med länsarbetsdirektör Gert Korths-Aspegren den 28 nov. 1996 och f.d. landshövding Bertil Göransson den 18 dec. 1996.

⁸⁸ Intervju med Börje Ernstsson, 2 dec. 1996.

⁸⁹ Intervju med Lars Lindkvist, 19 dec. 1996.

⁹⁰ Intervju med Rolf Pålsson, 10 dec. 1996

⁹¹ Intervju med LO:s representant Rolf Pålsson, 10 dec. 1996.

1996, men SAF har fortsatta regelbundna kontakter med samverkansgruppen, och med länsarbetsdirektören. (Ett samarbete mellan SAF och moderata representanter i LAN:s styrelse verkar däremot osannolikt i detta fallet).

SAF har alltså flera möjligheter att utöva inflytande på länsarbetsnämnden, och verkar villigt att använda dem. SAF:s ordföranden menar dock själva att deras inflytande inom förvaltningen är lägre än inom fyra tidigare beslutsled, både nu och tidigare.

I länsarbetsnämndernas styrelser sitter näringslivsrepresentanter, där det tidigare satt SAF-representanter. Tidigare studier tyder på att parternas representanter i mångt och mycket satt kvar i arbetsmarknadsförvaltningen, med ett bevarat inflytande, även efter att organisationerna officiellt skulle dragit ur sina representanter. Min tanke är, att SAF inte skulle tjäna på att i praktiken genomföra sitt beslut, och få sina representanter att lämna sina poster.

Min enkät bland de nuvarande näringslivsrepresentanterna visar, att samtliga tillhör delägarföretag i SAF, och anser sig väl informerade om föreningens åsikter. 74% av representanterna är aktiva i de branschförbund som SAF är uppbyggt av. Hälften av representanterna har regelbundna, andra hälften oregelbundna kontakter med föreningen. (Ingen betecknade sina kontakter med föreningen som obefintliga). 95% av representanterna tillhörde den grupp, som antingen hade ett förflutet som SAF-representanter, eller blivit framlagda till arbetsmarknadsdepartementet som SAF:s förslag på näringslivsrepresentanter. Enligt min mening tyder enkäten på att SAF:s värderingar är mycket väl representerade i länsarbetsnämndernas styrelser, även om föreningen kanske inte kan påverka enskilda fall.

När nu SAF medverkat till att få personer med anknytning till föreningen till att fortsätta, eller börja på, dessa poster menar jag att föreningens beslut från 1991 att dra sig ur förvaltningen har inslag av symbolpolitik. Jag anser mig också att empiriskt ha stött detta påstående. I Vedungs termer (i 2.3.2) har beslutets syfte uppfyllts, utan att det grundligen implementerats. SAF har, som utretts i avd. 4.3.4, tvärtom medverkat till att många av SAF-representanterna skulle fortsätta på ett personligt mandat. Föreningen verkar också ha rekommenderat näringslivsrepresentanter med SAF-kontakter till de övriga posterna. SAF:s utredare i korporatiseringsfrågan har instämt i, att det har funnits inslag av symbolpolitik i föreningens beslut om avkorporatisering⁹². SAF har velat slippa ansvaret för att sitta med i en korporatistisk förvaltning, men behålla sitt eventuella inflytande där.

Jag anser att Vedungs definition i 2.3.2 också passar in på att andra aktörer, (regeringen), anar hur det ligger till, och därför inte lägger ner samma energi som de annars skulle gjort på att förbättra systemet. Mitt exempel på detta är att regeringen idag tillåter en styrelse där bara den ena av den privata arbetsmarknadens parter är representerade (se bil. 3: styrelsen 1996).

Vidare finns det också andra orsaker till varför SAF skulle ha fått mer inflytande i länsarbetsnämnderna de senaste åren, som jag har kallat felkällor. En sådan är den höga arbetslösheten kan ha ökat LAN:s mottaglighet för SAF:s synpunkter. (Denna kan emellertid också ha ökat LAN:s mottaglighet för synpunkter från andra företagatorganisationer än SAF, vilket skulle minska föreningens inflytande). En annan felkälla är att länsarbetsnämnderna idag rekryterar mer personer med akademisk bakgrund än med den traditionella fackliga bakgrunden. (Antagandet är här att de därför skulle vara mer mottagliga för SAF:s synpunkter).

---

⁹² Intervju med Lars-Göran Redbrandt, 6 dec. 1996.

Om jag skall relatera mitt resultat till hypoteserna jag ställde upp i inledningen (i 1.2) bör jag ta hänsyn till fackförbundens inflytande. Förutom att de efter januari 1996 har platser i LAN:s styrelse, har också fackförbunden regelbundna chefskontakter, och representation i samverkansgruppen. Fackförbunden har alltså tillgång till samma slags vägar till inflytande som SAF, fast av bättre kvalité. Mina resultat ligger därför närmast hypotes två: SAF har ett inflytande på Malmöhus länsarbetsnämnd, men det är inte jämförbart med de i nämndens styrelse representerade fackförbundens (med hänsyn tagen till styrelsens utökade makt, se 3.1.2, och den rådgivande nämndens avskaffande).

5 Slutsatser

5.1 Arbetsmarknadspolitikens implementering

Hur förändrades då arbetsmarknadspolitikens implementering? För det första är det ytterst få av de tidigare eller nyttillkomna representanterna som kom med nya ståndpunkter. Det enda nya var tillkomsten av en moderat politiker och två SAF-representanter.

Enligt resultaten tyckte ingen att besluten förändrades mycket, det var bara landshövdingen som ansåg att de förändrats överhuvudtaget. Även om en majoritet av medlemmarna inte verkade anse att de hade något inflytande, så ansåg en majoritet att de kunde bidra till beslutsfattandet med kunskap. Många poängterade att länsarbetsdirektören lyssnade på dem.

Min tolkning av detta är klar; parterna hade ett inflytande, dock missförstod de min fråga. Detta anser jag är desto troligare då man tar hänsyn till att partsrepresentanterna var vana vid att sitta i styrelsen, och ansåg att de absolut borde sitta där. De tänkte på *formell* beslutsfattande, när jag efterfrågade *praktiskt* inflytande över besluten. Tolkningen att parterna hade ett inflytande är också konsistent med de oförändrade ståndpunkterna och besluten. Bergströms resultat, lika väl som mina stödjer hypotesen, att partsinflytandet bevarats på de flesta håll i landet under 1993-95, p.g.a. lyhörda länsarbetsdirektörer. Resultaten tyder på att inflytandet behållits, och inte minskat i någon betydande grad.

Möjligtvis fanns inte längre samma kunskap bakom besluten, men detta emotsägs av mitt eget ovanstående resonemang. Trots detta resonemang är det också möjligt att det fackliga engagemanget minskade något. Partsrepresentanternas möjligheter att följa en verksamhet som fungerade på månadsbasis genom sina kvartalsvisa möten, var också lägre än under styrelserepresentationens tid.

Mängden dubbelarbete ökade för tjänstemännen i länsarbetsnämnden. Utöver dessa mindre förändringar verkar inte arbetet i styrelsen ha påverkats. Förändringarna i särintressenas inflytande verkar ha varit betydligt större då arbetet förändrades 1987 än efter av korporatiseringen. SAF:s och LO:s tidigare representanter satt kvar i styrelsen om än på ett annat mandat, och deras kunskaper, kontaktnät och inbördes persondynamik fanns ju också kvar.

Legitimitetens eventuella förändring är den springande punkten. Jag har funnit att de fackliga representanternas legitimerande verksamhet gentemot sina medlemmar inte minskat. Ändå hoppas jag ha kunnat visa på, att det idag inte längre finns riktigt samma "tyngd" i besluten. Det går utom ramarna för denna uppsats att räkna ut vilka praktiska konsekvenser detta får. SAF har i alla fall antagligen kommit runt en empiriskt belagd (se 1.1) infångning av de egna representanterna, och behöver inte mer ta ansvar för besluten. Detta medan resultaten visar att partsrepresentanterna behållit sitt inflytande under 1993-95.

Jag finner alltså att arbetsmarknadspolitikens implementering inte hunnit förändras så mycket under de tre åren som jag studerat. Praktiskt sett innebar alltså inte av korporatiseringen något större trendbrott förutom vad gäller legitimeringen

av den. Å andra sidan finner jag ingenting i materialet som tyder på att förändringen gjorde politiken lättare att genomföra, snarare tvärtom.

5.2 SAF:s inflytande

Resultaten antyder att länsarbetsnämnderna idag är för betydande för företagen, för att SAF inte skulle vilja påverka dem. SAF önskar alltså påverka länsarbetsnämnderna. Resultaten tyder också på att SAF har flera vägar till inflytande kvar. Regelbundna vägar till inflytande finns i samverkansgruppen och i de kontakter som hålls mellan cheferna i SAF och LAN. Någon kontakt mellan SAF och moderata representanter verkar inte trolig, av intervjuerna på Malmöhus länsarbetsnämnd att döma.

Jag anser att landets nuvarande näringslivsrepresentanterna däremot har så tydliga kopplingar med SAF, att de väl representerar föreningens värderingar i länsarbetsnämnderna. Empirin bakom detta är att samtliga näringslivsrepresentanter tillhör delägarföretag och anser sig väl informerade om SAF:s åsikter. 95% av representanterna har antingen fortsatt på sina poster från att ha varit SAF-representanter, eller blivit tillsatta av regeringen efter att SAF rekommenderat dem. 74% av representanterna är aktiva i SAF:s olika branschförbund.

En viss försiktighet kan vara befogad, då SAF är så stort att det kan vara svårt att hitta företagare som är representativa för en Orts näringsliv utan kopplingar till föreningen. Icke desto mindre anser jag mina enkätresultat tydliga nog för att hävda att det i SAF:s beslut fanns inslag av symbolpolitik. SAF hade aldrig något intresse av att i fjärma sig från förvaltningen, varför man i realiteten behöll kontakter i den. Resultaten visar, enligt mig, att SAF fortfarande har ett inflytande på Malmöhus länsarbetsnämnd, som kan gå igenom de ovan nämnda kanalerna.

Av de hypoteser jag ställde upp i början (i 1.2) om SAF:s inflytande anser jag att resultaten stödjer hypotes två: SAF har ett starkt inflytande på Malmöhus länsarbetsnämnd, men det är inte jämförbart med de in nämndens styrelse representerade fackförbundens. Orsaken till detta är att även om SAF har vägar till inflytande på LAN, har fackförbunden de samma plus sina platser i styrelsen efter januari 1996.

Det nuvarande korporativa systemet i LAN kan sägas vara diskriminerande, och mycket svårt att försvara, eftersom det gynnar fackförbunden framför arbetsgivarna. Samtidigt kan det också sägas vara icke-diskriminerande, eftersom det inte stänger arbetsgivarna ute, de har själva valt att stå där. Mina slutsatser är att då en part i den korporativa byteshandeln inte upplever att den får ut tillräckligt av bytet, drar den sig ur systemet. Samtidigt är behovet av att kunna påverka starkt nog att ge detta beslut symbolpolitiska inslag. SAF har i viss mån behållit inflytande men sluppit ansvar.

LO gjorde det 1926 då man drog sig ur arbetskommissionen för att denna skulle anvisa arbetslösa till en konfliktdrabbad arbetsplats. Snart därefter blev LO:s förhandlare kommissionens högste tjänsteman (Rothstein 1992, s. 163). SAF gjorde det 1991, med mindre inslag av symbolpolitik.

5.3 Vidare forskning

Då det under intervjuerna framkommit att det i regel inte fattades mer än tio beslut om året i länsarbetsnämnden, finns det bättre förutsättningar för att göra en mer ingående analys av arbetet och besluten än jag inledningsvis trott. En sådan krävande studie skulle antagligen vara ett gott komplement till denna uppsats för att dra slutsatser om avkorporatiseringens effekter på Malmöhus länsarbetsnämnd.

Forskning kring den förvaltningspolitiska kommissionens (se avd. 1.1) problem, förvaltningens formella och praktiska legitimitet, och dess vägval i denna fråga är en intressant uppgift. Detta eftersom sammansättningen av representanter som skall ge inflytande åt förvaltningen förändrats i januari 1996.

Under perioden 1993-95 vilade länsarbetsnämndens legitimitet formellt på de politiska representanterna, men idag är det oklart var legitimiteten hämtas (se bil. 3): Idag är en blandning av fackförbund, och arbetsgivarorganisationer representerade, men inte alla som tidigare var med. Nu får varken SACO eller Landstingsförbundet vara med, varför? Länsarbetsdirektören kunde inte besvara denna fråga, som ytterst får riktas till regeringen, som sköter tillsättningarna⁹³.

Vidare består länsarbetsnämnden av politiker, och en näringslivsrepresentant som ytterst bara kan tala för sig själv. Det skulle vara intressant att undersöka, varför regeringen tillsatt representanter på detta vis. Ytterst verkar det vara en mycket pragmatisk taktik: att förstärka förvaltningen genom att ge så många intressen som möjligt företräde.

---

⁹³ Intervju med Gert Korths-Aspegren, 14 jan. 1997.

Referensförteckning

- Arbetsmarknadsstyrelsen, 1992. *Arbetsmarknadspolitik i förändring. En grundläggande bok om arbetsmarknadspolitikens villkor*. Örebro: Allmänna förlaget.
- Bergström, Jonas, 1995. *Efter korporatismen, en studie av avkorporatiseringen vid länsarbetsnämnden i Uppsala län*. Uppsala: Statsvetenskapliga institutionen.
- Brantingsson, Charlie, 1996. *Svenska Arbetsgivareföreningens verksamhet 1995*. Stockholm: Svenska Arbetsgivareföreningen.
- Cawson, Alan, 1986. *Corporatism and Political Theory*. Oxford: Basil Blackwell.
- De Geer, Hans, 1992. *The Rise and Fall of the Swedish Model*. Chichester: Carden Publications Ltd.
- De Geer, Hans och Zetterberg, Hans, 1987. *SAF: Mål, motiv och verksamhet*. Stockholm: Svenska Arbetsgivareföreningen.
- Elvander, Nils, 1969. *Intresseorganisationerna i dagens Sverige*. Upplaga 2:2. Lund: Bröderna Ekstrands Tryckeri AB.
- Grant, Wyn, red., 1985. *The Political Economy of Corporatism*. London: Macmillan Publishers Ltd.
- Heisler, Martin, 1979. "Corporate Pluralism Revisited: Where is the theory?" i *Scandinavian Political Studies*, nr 3, vol. 2. Oslo: Universitetsforlaget.
- Hedberg, Gertrud, 1985. *Om politikerna och arbetsmarknadsparterna syn på korporativism*. Stockholm: Svenska Arbetsgivareföreningen.
- Lewin, Leif, 1992. *Samhället och de organiserade intressena*. Upplaga 1:1. Stockholm: CE Fritzes AB.
- Nyqvist, Charlotta, 1996. *Organisationernas inflytande efter avkorporatiseringen*. Politiska institutioner och strategiskt agerande 4, stencil. Uppsala: Statsvetenskapliga institutionen, Uppsala universitet.
- Redbrandt, Lars-Göran 1991. *Föredragnings-PM vid AU och styrelse*. Stockholm: SAF, rättssekretariatet.
- Rothstein, Bo, 1988. *State and capital in Sweden. The importance of corporatist arrangements*. Working paper för "The European Consortium for Political Research":s möte i Bologna/Rimini 5-10 april 1988.
- Rothstein, Bo (red.), 1991. *Politik som organisation*. Upplaga 1:1. Stockholm: SNS Förlag.
- Rothstein, Bo, 1992. *Den korporativa staten*. Stockholm: CE Fritzes AB.
- Tunhammar, Göran, red., 1991. *Farväl till korporatismen*. Stockholm: SAF:s förlag.
- Ulander, Kristoffer, 1995. *Varför bildades SAF?*. B-uppsats i historia, historiska institutionen, Lunds universitet.
- Vedung, Evert, 1991. *Utvärdering i politik och förvaltning*. Lund: Studentlitteratur AB.
- Öberg, PerOla, 1994. *Särintresse och allmänintresse: Korporatismens ansikten*. Uppsala: Acta Upsaliensis.

Muntliga källor

- Andersson, Marlene*: näringslivsrepresentant i Bohusläns länsarbetsnämnds styrelse. 2 dec. 1996.
- Backman, Jan*: ledamot från moderaterna i länsarbetsnämndens styrelse 1991-93. 11 dec. 1996.
- Cronström, Arne*: ledamot från LO i länsarbetsnämndens styrelse 1979-92 och 1996, där emellan socialdemokratisk ledamot i densamma 1993-95. 10 dec. 1996.
- Ernstsson, Börje*: näringslivsrepresentant från Företagarnas Riksorganisation i Kronobergs läns arbetsförmedlingsnämnd. 2 dec. 1996.
- Göransson, Bertil*: landshövding och ordförande i länsarbetsnämndens styrelse 1984-93. 18 dec. 1996.
- Holmkvist, Carl-Erik*: regionchef vid SAF:s regionkontor i Malmö. 21 dec. 1996.
- Hylén, Bengt*: SAF-representant i länsarbetsnämndens styrelse 1981-92, sedan näringslivsrepresentant i densamma 1993-96. Representant i samverkansgruppen 1992-93. 5 dec. 1996.
- Korths-Aspegren, Gert*: länsarbetsdirektör 1990-96. 28 nov. 1996, 11 jan., 14 jan., 14 juli 1997.
- Laurin, Ulf*: ordförande i SAF 1989-96. 18 dec. 1996.
- Lindkvist, Lars*: SAF-representant i länsarbetsnämndens rådgivande nämnd 1993-95 och dess samverkansgrupp f.o.m. 1992. 19 dec. 1996.
- Malte, Ing-Britt*: sekreterare i samverkansgruppen 1992-95. 11 jan. 1997.
- Meri-Högstedt, Ingrid*: SACO-representant i länsarbetsnämndens styrelse 1991, sedan i dess rådgivande nämnd 1993. 9 dec. 1996.
- Pettersson, Bo*: ledamot från TCO i länsarbetsnämndens styrelse 1986-92, sedan TCO-representant i dess rådgivande nämnd 1993-95. 12 dec. 1996, 13 jan. 1997.
- Pålsson, Rolf*: ledamot från LO i länsarbetsnämndens styrelse 1976-92, sedan LO-representant i dess rådgivande nämnd 1993-95. 10 dec. 1996, 7 jan. 1996.
- Redbrandt, Lars-Göran*: bitr. direktör vid SAF, och föreningens utredare i korporatiseringsfrågan. 6 dec. 1996, 10 jan. 1997.
- Sjöström, Lars*: länsarbetsdirektör i Stockholms länsarbetsnämnd 1991-. 11 jan. 1997.
- Öberg, Per-Ola*: forskare i statsvetenskap vid Uppsala universitet. 13 dec. 1996.

Offentligt tryck

1995/96:KU1
Prop. 91/91:123
SFS 1965:667
SFS 1986:739
SFS 1989:1139
SFS 1992:919
SFS 1992:1046
SFS 1995:1322
SFS 1995:1332
SOU 1985:40

Bilaga 1. Intervjusvar från Länsarbetsnämnden

Frågor:	Totalt antal ledamöter: LAN 91-RN/LAN 93		Ledamöter: LAN 91-LAN 93 (4/9)		Ledamöter: LAN 91-RN 93 (3/9)	
	JA	NEJ	JA	NEJ	JA	NEJ
1. ” i besluten?	1	6	1	3	-	3
2. Förändr. i arbetet? ⁹⁴	4	3	1	3	3	-
3. Hade RN inflytande?	3	4	2	2	1	2
4. I tillförsel av expertkunskaper?	2	5	1	3	1	2
5. ” i att skapa förståelse?	1	6	1	3	-	3
6. ” i legitimerandet?	3	4	3	1	-	3

Tabell 1.1 Sammanställning av intervjusvar från de sju medlemmar av länsarbetsnämndens styrelse 1991 som suttit kvar i styrelsen eller i rådgivande nämnden, och har något att jämföra med.

Frågor till LAN:s medlemmar:

1. Förändrades besluten vid LAN vid avkorporatiseringen? (1 ja, 6 nej)
2. Förändrades arbetet i LAN vid avkorporatiseringen? (4 ja, 3 nej)
3. Hade den rådgivande nämnden ett inflytande över besluten i styrelsen? (3 ja, 4 nej)
4. Om parterna tidigare tillförde beslutsfattandet expertkunskaper, förändrades detta vid avkorporatiseringen? (2 ja, 5 nej)
5. Om parterna tidigare bidrog till att skapa förståelse för LAN:s beslut, förändrades detta vid avkorporatiseringen? (1 ja, 6 nej)
6. Om parterna tidigare bidrog till att legitimera besluten i LAN, förändrades detta vid avkorporatiseringen? (3 ja, 4 nej)

⁹⁴ Vad gäller förändringar i arbete, beslut? har folk i regel svarat nej, och sedan börjat räkna upp mindre förändringar som trots allt förekom. Jag har räknat detta som nej.

Bilaga 2: Enkät svar från näringslivsrepresentanterna

Frågor:

1. Är Ditt företag ett delägar företag i SAF?
2. Anser Du Dig som dig vara väl informerad om SAF:s åsikter och synpunkter?
3. Är Du, eller har Du tidigare varit aktiv inom SAF, eller ett av dess branschförbund?

Har Du: 4. Regelbundna kontakter med SAF?

5. Oregelbundna kontakter med SAF?

6. Inga kontakter med SAF?

7. Vet Du om SAF rekommenderade Dig till denna posten för regeringen?

Anmärkningar på svarstabellen på nästa sida:

Procenttalen har avrundats till heltal.

I den sista kolumnen räknar jag de som sitter direkt eller indirekt valda av SAF, d.v.s. rekommenderade av organisationen (märkta x), eller personer som tidigare officiellt varit SAF:s representanter och sedan fått sitta kvar på eget mandat (märkta "kvar"). Dessa räknar jag i procent av totalen av de näringslivsrepresentanter som kunde svara på frågan, och vara med i enkäten.

Bilaga 2. Enkät svar från näringslivsrepresentanterna (forts.)

Fråga:	1	2	3	4	5	6	7
Län:							
Blekinge	X	X	X	X			X
Bohuslän	X	X			X		VET EJ
Dalarna	X	X	X		X		X
Gotland	X	X			X		X
Gävle	X	X	X	X			X
Halland	X	X			X		X
Jämtland	X	X	X		X		X
Jönköping	X	X	X	X			VET EJ
Kalmar	X	X	X	X			VET EJ
Kristianstad	X	X			X		X
Kronoberg	X	X	X	X			X
Malmöhus	X	X	X		X		X
Norrbottn	X	X	X		X		X
Skaraborg	X	X	X	X			
Stockholm	X	X	X	X			X
Sörmland	X	X	X	X			VET EJ
Uppsala	X	X	X	X			X
Värmland	X	X	X	X			KVAR
Västerbott.	X	X	X		X		X
Västernorr.	X	X	X	X			VET EJ
Västmanl.	X	X			X		X
Älvsborg	X	X	X	X			X
Örebro	X	X	X		X		KVAR
Östergötl.	X	X	X	X			X
SUMMA:	100%	100%	79%	54%	46%	0%	95%

Bilaga 3.
Malmöhus länsarbetsnämnds
utveckling 1991-1996

Styrelse: 1/1 1991

Ordförande:	B Göransson
Dir.:	G K-Aspegren
SAF:	B Hylén
SAF (Arbidsk.)	T Bryngelsson
Kommunförbund	I Berggren
LO	A Cronström
LO	R Pålsson
TCO	B Pettersson
SACO	I Meri-Högestedt
Landslag	Vakant

19/2 1993

Ordf.	B Göransson
Dir.:	G K-Aspegren
Malmöhus	B Hylén
Tryck	I Nilsson
Medlemmer	J Backman
Socialdem.	A Cronström

Rådgivande
nämnd: 1993

Ordf.	G K-Aspegren
LO	R Pålsson
LO	B Hallström
TCO	B Pettersson
SACO	IM-Högestedt
Landslag	B Axelsson
Kommund.	N Linde
SAP	BA Hylander
SAP	L Lindqvist

Samverkansgrupp* 1990-

Ordförande:	G K-Aspegren
SAF:	L Lindkvist
SAF:	B Hylén
Kommunförbund	R Palmkvist
Landslag	Vakant
LO	A Cronström
LO	J Andersson
TCO	B Pettersson
SACO	B Nielsen

1/1 1996

Ordförande:	AC Högland
Dir.:	G K-Aspegren
Malmöhus	L Blive
Kommunförbund	C Axelsson
Medlemmer	I Garstedt
Socialdemokr.	G Roth
LO	A Cronström
TCO	M Söderhjeltn

*Samverkansgruppen har inte undersökts så metodiskt som de övriga organen, och finns bara redovisad för fullständighetens skull. Inga intervjuer har gjorts om den eftersom den inte formellt påverkats av förändringarna.

**I Nilsson var en fri representant, ek. dir. i Malmö stad, som plockades in för att få in en kvinna med en bred kommunal kompetens och erfarenhet i nämnden. Detta var speciellt med hänsyn till de nedskärningar som började göras bland kvinnliga offentligt anställda (Korths-Aspegren 11/1)

Källor:

Mötesprotokoll

Malte 11/1

PISA-projektets rapporter

---

1. Ekman, Marie 1995. *Arbetslivsfonden - en modern förvaltningsform. En jämförelse mellan Stockholm och Uppsala län. (ALF)*
2. Vaverka, Joakim 1995. *Särintressenas inflytande över den lagstiftande processen. En jämförande studie av lobbying i den amerikanska kongressen och ett svenskt riksdagsutskott. (KFB)*
3. Lautmann, Johan 1996. *Arbetslivsfonden: En kaderförvaltning? En studie av organisations- och förvaltningsstyrningen av Arbetslivsfonden. (ALF)*
4. Nyqvist, Charlotta 1996. *Organisationernas inflytande efter avkorporatiseringen.*
5. Hansson, Rikard 1996. *Inlandsbanan. Från försvar till turism på 100 år. (KFB)*
6. Tidestav, Kristina 1996. *Har tjänstemännen för stor makt i målstyrda myndigheter? En studie av brukarnas upplevelser och åsikter om Arbetslivsfonden. (ALF)*
7. Berg, Per-Åke 1996. *Arbetslivsfonden. Resultatet av ett politiskt spel. (ALF)*
8. Bosarfve, Sven 1996. *Byråkratins växt. Fallet Arbetslivsfonden. (ALF)*
9. Johansson, Ursula 1996. *Kön och makt i statsförvaltningen. En jämförelse mellan Arbetslivsfonden i fyra län. (ALF)*
10. Duit, Andreas 1996. *Makten och profeterna. Om partier och opinionsundersökningar.*
11. Wockelberg, Helena 1996. *Verksledningsdebatten. En analys av partiernas och intresseorganisationers förvaltningspolitiska idéer.*
12. Vaverka, Joakim 1996. *Demokrati i förändring. En studie av lobbying mot kommunikations-, arbetsmarknads- och jordbrukssektorerna i Sverige. (KFB)*
13. Marcusson, Katja 1996. *Att uppvakta statsråd. (KFB)*
14. Oskarsson, Sven 1997. *Påverka och påverkas. 1994 års reformering av arbetslöshetsförsäkringen.*

15. Book, Cecilia 1997. *Kuppmakare och ideologiskt skifte? Om processen när socialdemokraterna upphävde valutaregleringen.*
16. Tidestav, Kristina 1997. *Förvaltningsstyrelser - En arena för makt- och intressekamp? En studie av vägverkets förvaltningsstyrelse. (KFB)*
17. Öberg, PerOla 1997. *Medborgarnas inflytande och särintressenas makt. Korporatism och lobbying i statsförvaltningen. Rapport till förvaltningspolitiska kommissionen.*
18. Bergström, Jonas 1997. *Korporatismens död. Svenska Arbetsgivareföreningens avhopp från ämbetsverkens styrelser.*
19. Berg, Hans 1997. *Massmedia - folkföreträdare på frammarsch?*
20. Arnberg, Erik 1997. *Avkorporatiseringen, arbetsmarknadsmyndigheterna och arbetsgivarna. En studie av avkorporatiseringens effekter på Malmöhus länsarbetsnämnd 1993-95.*
21. Fogelberg, Petra 1997. *Trafikinformation som informationstrafik. (KFB)*
22. Berg, Per-Åke 1997. *Arbetslivsfondens organisation. Noggrant övervägande eller slump? (ALF)*
23. Hylander, Johannes 1997. *Påverkansförsök mot förvaltningen. En studie av Vägverkets arbetsplaner. (KFB)*
24. Karlsson, Karin 1997. *Olaglig kamp för djurens befrielse. Hur veganer försvarar användandet av olagliga metoder.*
25. Bjerstedt, Staffan 1997. *Särintressen i statliga verksstyrelser.*

